



**Verksamhetsberättelse  
med årsredovisning 2018**  
Studiefrämjandet, riksförbundet





# Innehåll

Tommy Winberg: Demokrati – vårt uppdrag!	4
Om Studieförbundet – våra medlemsorganisationer	5
Gustav Öhrn: Möten som gör världen bättre	6
Året i korthet	7
Fyra syften med statens stöd – Studieförbundets insatser	8
Strategiska mål – och resultat	10
Riksförbundets insatser	13
Verksamhetsutveckling i siffror	14
Verksamhet i Studieförbundets avdelningar 2018	18
Undersökning bland Studieförbundets cirkeldeltagare	20
Verksamhet i samarbete med medlemsorganisationer 2018	21
Organisation	22
Röster från deltagarna	24
ÅRSREDOVISNING 2018	25
Förvaltningsberättelse	26
Resultaträkning 2018	30
Balansräkning 2018	31
Kassaflödesanalys	32
Noter	33
Revisionsberättelse	39



*“Vi ska finnas nära människor, lyssna på deras önskemål och drömmar.”*



## Demokrati – vårt uppdrag!

**Att bidra till att stärka** och utveckla demokratin är det första av de fyra syftena med statens stöd till studieförbunden. Syftet är, vill jag påstå, djupt förankrat i Studieförbundet och i resten av folkbildningsverige. Demokratin är vår identitet – och vårt uppdrag!

Just nu är det särskilt viktigt att påminna om demokratins sårbarhet. År 1918 togs första beslutet i riksdagen om att införa allmän och lika rösträtt i Sverige. Nu, hundra år senare, inser vi att demokratin inte är så självklar som vi kanske trodde för bara några år sedan.

Jag är övertygad om att ett starkt, fritt civilsamhälle är ett av demokratins viktigaste fundament. Studieförbundet är som allra bäst när vi kan stödja och inspirera människor att lära och utvecklas tillsammans med andra. Merparten av våra 15 000 studiecirkelledare är ideellt engagerade, som på sin fritid leder grupper i lärande, samtal och aktivitet. De utför insatser, ofta i det tysta, som i högsta grad bidrar till att stärka och utveckla demokratin.

**Statens anslag till folkbildningen** ger oss stor frihet, men innebär också ett stort ansvar. På senare år har Studieförbundet skärpt de interna rutinerna för granskning av verksamhet som rapporteras som grund för statsbidrag.

Hösten 2018 framkom i vår granskning att Studieförbundet Västmanland under flera år felaktigt rapporterat verksamhet som inte uppfyller kraven för statsbidrag. För att få full klarhet i det inträffade, anlätades externa revisorer. De bekräftade oegentligheterna.

Det som inträffat är mycket allvarligt och skadar förtroendet för Studieförbundet. Felaktigt utbetalt statsbidrag ska återbetalas till Folkbildningsrådet. När detta skrivs (mars 2019) är ärendet och dess konsekvenser inte fullständigt klarlagda. Vår ambition är att få klarhet i, och

öppet redovisa, vad som hänt. Studieförbundet är verksamma över hela landet och vi ska även framöver finnas i Västmanland.

**Studieförbundet har förbundsstämma** vartannat år, och nästa stämma äger rum 2019. Under 2018 fortsatte arbetet med att uppfylla våra gemensamma strategiska mål 2016-2021. Den som tittar i någon av våra 19 lokalavdelningars verksamhetsberättelser kan lätt imponeras av allt som händer. Det finns mycket jag skulle vilja lyfta fram, allt ifrån spännande kultursatsningar, ledarutbildningar, föreläsningar till teaterföreställningar och inte minst studiecirkel i hundratals olika ämnen.

I förra årets årsredovisning nämnde jag det viktiga arbete vi gör för etablering och integration av nyanlända. Det är värt att lyfta fram igen. Alla avdelningar i Studieförbundet gör insatser för att välkomna de nyanlända in i vårt samhälle. Integration och migration är fortfarande heta frågor i samhällsdebatten. När andra pratar om ”misslyckad integration” gör studieförbunden något åt saken, på riktigt.

**Vi i Studieförbundet** har vår självklara bas i lokalsamhället; i städer, på mindre orter och på landsbygden. Vår viktigaste förankring är medlems- och samarbetsorganisationerna och deras lokalföreningar. Vi ska finnas nära människor, lyssna på deras önskemål och drömmar, och bidra till att förverkliga dem.

Till alla som under 2018 arbetat för Studieförbundets och folkbildningens bästa vill jag rikta ett stort tack.

**Tommy Winberg**  
Förbundsordförande





# Om Studieförbundet

- Studieförbundet är ett av Sveriges största studieförbund.
- Våra profilområden är natur, djur, miljö och kultur.
- Vi är partipolitiskt, fackligt och religiöst obundna.
- Studieförbundet arbetar utifrån folkbildningens idéer och pedagogik. Vi utgår ifrån de önskemål, förutsättningar och erfarenheter som varje deltagare har.
- Vi gör det möjligt för människor att söka ny kunskap, skapa och utvecklas tillsammans med andra.
- Det största verksamhetsområdet, som framför allt samlar många unga deltagare, är kultur – främst musik.
- Vi är en demokratisk organisation som styrs av cirka 250 förtroendevalda på lokal, regional och central nivå.
- Studieförbundet har 19 medlemsorganisationer, och samarbetar även med andra organisationer, föreningar och nätverk, framför allt lokalt.
- Studieförbundet har cirka 580 anställda och 15 000 studiecirkelledare.
- Vi har avdelningar med kontor på ett hundratal platser i landet och erbjuder folkbildning i alla kommuner.
- Studieförbundet ger ut tidningen Cirkeln, som kommer ut med fyra nummer per år och når alla cirkelledare, förtroendevalda och anställda.
- Studieförbundet är huvudman för Valla folkhögskola tillsammans med Riksförbundet Sveriges 4H.

## Medlemsorganisationerna



SVENSKA  
TURISTFÖRENINGEN



Naturskyddsföreningen



Svenska Jägarförbundet



Sveriges Hundungdom  
för hundintresserad ungdom



SVENSKA KENNELKLUBBEN  
HUNDÄGARNAS RIKSORGANISATION



BirdLife  
SVERIGE



Koloniträdgårdsförbundet





*”Samhället förändras i allt snabbare takt, vilket gör att även vi som studieförbund måste utvecklas.”*

## Möten som gör världen bättre

**2019 begär jag förbundsstämmopremiär.** Jag, som den föreningsörd jag är, gillar verkligen årsmöten och jag ser mycket fram emot att få uppleva Studieförbundets ytterst beslutande möte och känna demokratin. Detta innebär att jag också har varit förbundschef i snart två år och jag kan börja summera min första tid.

Studieförbundet är en fantastisk organisation som det är lätt att bli förälskad i. Tydligast blir detta i de många möten med medarbetare och cirkelledare runt om i landet. Vi gör verkligen skillnad i människors liv och i samhället. Det är precis det som står, och ska fortsätta stå, i fokus. I centrum för vårt uppdrag är deltagaren, för det är genom att vi möter människor, varhelst de befinner sig i livet och i landet, som vi bidrar till en bättre värld. Allt det vi som organisation gör i övrigt är till för att möjliggöra detta och underlätta för ledarna längst fram i organisationen.

**I många sammanhang** de senaste åren har jag pratat om de utmaningar både världen och vi som organisation står inför. Tommy Winberg, vår förbundsordförande, nämner vårt uppdrag att stärka demokratin i sin inledningstext. Jag ser, precis som honom, att det vi tidigare tagit för självklart nu ifrågasätts allt mer. Det gör oss ännu mer relevanta och viktiga framöver. Världen står också inför den kanske största utmaningen på årtusenden – vår planet är på väg att gå sönder! Gå sönder såväl mellanmänniskt som när det gäller klimatet och själva förutsättningen för liv. Världens länder har, genom FN, dock gått samman om den största ”beställningen” från organisationer, individer, företag och offentliga aktörer någonsin – Agenda 2030. Studieförbundets profil och medlemsorganisationer gör att vi inte bara är väl lämpade att ta oss an denna utmaning, det är också en gyllene möjlighet för oss att

nå ut till fler människor och bidra till ett bättre samhälle.

Samhället förändras i allt snabbare takt, vilket gör att även vi som studieförbund måste utvecklas. Digitaliseringen gör att möten och lärande kan ske på ett helt annat sätt än för bara tio år sedan. Kunskap är i dag inte längre än en mobiltelefon eller ett YouTube-klipp bort. Många av de största, och internationellt mest erkända universitetet, erbjuder kurser gratis på nätet, vilket ger miljontals människor möjlighet att lära sig nya saker. Folkbildningens pedagogik har anammats av många andra aktörer, vilket naturligtvis är ett stort erkännande, men det innebär också att vi måste intensifiera vår pedagogiska utveckling för att även i framtiden ligga i framkant.

Förbundsstämman 2019 innebär att vi går in i den sista tvåårsperioden med nuvarande Strategiska mål. För att förbundsstämman 2021 ska kunna anta en ny strategi kommer vi 2019 och 2020 behöva ta ut riktningen för perioden efter 2021. I det arbetet kommer alla behövas. Medarbetare, förtroendevalda och cirkelledare. Alla medlemsorganisationer med sina medlemmar. I arbetet måste vi vidga perspektiven och bjuda in även utomstående. Det kan handla om beslutsfattare, forskare och experter men kanske än viktigare är allmänheten – både de vi i dag når med vår verksamhet och de vi inte når ännu.

**Mina två första år** som förbundschef har varit väldigt lärorika. Jag har fått möjligheten att lära känna många nya människor och hamnat i både väntade och oväntade situationer. Det har inte alltid varit lätt men nästan alltid roligt. Och jag ser otroligt mycket fram emot de kommande åren. Vi ses!



**Gustav Öhrn**  
Förbundschef



# Året i korthet

## Nöjda deltagare

Nya kunskaper, möten med människor och spännande diskussioner. Det händer ofta när människor deltar i studiecirklar. Studieförbundet cirkeldeltagare är nöjda, visar den årliga undersökningen med drygt 1 000 svarande.

## Studiecirklar – Kulturprogram

Under 2018 genomfördes i Studieförbundet 35 000 studiecirklar, 9 000 arrangemang inom annan folkbildningsverksamhet och nära 45 000 kulturprogram. Studieförbundet är landets näst största studieförbund, mätt i antal genomförda studietimmar i studiecirklar.

## Nästan 90 000 cirkeldeltagare

Antalet unika deltagare (enskilda personer) i cirkelverksamheten var 89 200, nästan 1 400 färre än 2017. Antalet personer i verksamhetsformen annan folkbildningsverksamhet ökade med 6 200 till 56 000.

## Ny webbplats

Studieförbundets nya nationella webbplats lanserades. Här presenteras Studieförbundets arrangemang i hela landet, tillsammans med inspirationstexter om olika ämnesområden och intressen.

## Bred kulturverksamhet

Kulturverksamheten är bred och omfattande. Satsningen på jämställdhet och inkludering inom kulturen fortsatte, vad gäller genrer, deltagare och kulturyttringar. Ett nationellt hårdrockläger med unga kvinnor genomfördes för första gången i samband med Sweden Rock Festival.

## Nya verksamhetsinsatser

Flera verksamhetsinsatser inleddes under året, bland annat kring klimatfrågan kopplat till Agenda 2030 och om mansroller, i form av materialet Allt vi inte pratar om.

## Folkbildning med nyanlända

Verksamhet med Älskade barn, studiecirkelmaterialet för föräldrar som nyligen kommit till Sverige, fortsatte. Cirka 3 500 personer deltog i verksamheterna Vardagssvenska och Svenska från dag 1. Av alla cirkeldeltagare var 17 procent utrikes födda.

## Med medlemsorganisationerna

Andelen verksamhet i samarbete med medlemsorganisationer, MO, minskade. Verksamheten med några MO är fortsatt stor. 19 500 personer deltog i 4 200 cirklar i samarbete med Brukshundklubben, 2 100 kulturprogram genomfördes i samarbete med Sveriges 4H, nästan lika många med Friluftsförbundet och Naturskyddsföreningen.

## Oegentligheter upptäckta

Vid granskning av verksamheten i Studieförbundet Västmanland framkom oegentligheter avseende felaktigt inrapporterad verksamhet som grund för statsbidrag under åren 2015-2018. De fullständiga ekonomiska och juridiska konsekvenserna av det inträffade ska klarläggas och felaktigt utbetalt statsbidrag återbetalas.

## Ny avdelning – Skåne-Blekinge

Tre tidigare avdelningar slogs ihop till Studieförbundet Skåne-Blekinge, som omfattar nästan hela dessa två län.



# Fyra syften med statens stöd – Studieförämjandets insatser

**Det finns en bred uppslutning** i Sveriges Riksdag för att stödja folkbildningen. Det statliga stödet till folkbildningen är målstyrt. Det innebär att staten har angett fyra syften med anslaget och att varje studieförbund självständigt anger mål och prioriteringar. Här redovisas kortfattat Studieförämjandets verksamhet 2018, relaterat till syftena.

## 1. Stärka och utveckla demokratin

De senaste årens utveckling – i Sverige och världen – har gett ökad aktualitet åt uttrycket att ”demokratin måste erövas av varje ny generation”. År 2018 var det 100 år sedan det första riksdagsbeslutet om att införa allmän och lika rösträtt i Sverige.

Studieförämjandet är en del av det svenska civilsamhället, byggt på demokratisk grund. Vårt demokratiska ”grundarbete” sker i första hand genom stöd till och studier i tusentals föreningar och grupper över hela landet. Aktiviteter och engagemang i folkbildande sammanhang bidrar till att människor vänder sig till varandra och till samhället, snarare än ifrån varandra. De långsiktiga effekterna för demokratins utveckling av dessa insatser är inte alltid mätbara. Men det är vår erfarenhetsbaserade övertygelse att det är positivt för demokratin och samhällsutvecklingen att människor ges möjlighet att bli delaktiga och inkluderade, snarare än ställda utanför. Studieförämjandets undersökning bland 1 000 studiecirkeldeltagare visar bland annat att:

- 8 av 10 instämmer helt eller till stor del i att diskussionerna/erfarenhetsutbytet i cirkeln gett dem ett mervärde.

- 4 av 10 instämmer helt eller till stor del i att de genom cirkeln engagerat sig i föreningsliv/nätverk.
- 4 av 10 instämmer helt eller till stor del i att deltagandet har gjort att de känner sig säkrare som person.

Under 2018 har studieförbunden gemensamt medverkat i demokratiinitiativet Vi måste prata. Många av våra avdelningar genomförde insatser i samband med valet. Samtal, människor emellan, är ett av demokratins fundament. Värderingar måste diskuteras, samhällsutvecklingen förstås och tolkas. Grundläggande fri- och rättigheter och alla människors lika värde kan aldrig bli tomma ord.

## 2. Möjliggöra för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen

Att delta i studiecirkel innebär för många människor stärkt förmåga att agera som aktiva samhällsmedborgare. Det framgår av våra undersökningar bland cirkeldeltagare, och bekräftas av våra medarbetare i avdelningarna.

Även här är det viktigt att lyfta fram Studieförämjandets stöd till grupper och föreningar. Ett exempel av många kan hämtas från Studieförämjandet Hallands verksamhetsberättelse: ”Den nystartade Varbergs hembygdsförening har genomgått en föreningsutbildning inför startandet. Föreningen har haft slöjdverksamheter i samverkan med oss.” Detta är ingen spektakulär verksamhet, men citatet säger något om vad det handlar om: Att folkbildningens insatser bidrar till att människor engagerar sig i lokalt föreningsarbete. Att det svenska civilsamhället utvecklas.





*”Att möta och locka fram människors intresse för att uppleva och utöva kultur är en av våra viktigaste uppgifter.”*



Studieförbundet roll som partipolitiskt och religiöst obundet studieförbund är i detta sammanhang en fördel – och ett skäl till att många vänder sig till oss.

De senaste tre åren, med tusentals asylsökande i Sverige, har inneburit en kraftsamling i studieförbunden, där vi för många nyanlända blivit en brygga in i det svenska samhället. Samtliga avdelningar i Studieförbundet har på olika sätt arbetat med att möta de nya svenskarna.

Studieförbundets Älskade barn är numera en etablerad del av verksamheten. Det är ett studiematerial om hur föräldrar i ett nytt land kan navigera i vårt samhälle. Älskade barn engagerar invandrade som cirkelledare.

Studieförbundet har tagit fram information om studiecirklar på sex olika språk, i syfte att introducera studiecirkelmodellen och folkbildningen för invandrade.

Sverige utmålas ibland som ett land som helt misslyckats med integrationen. Studieförbundens insatser pekar åt ett annat håll.

### **3. Utjämna utbildningsklyftor och höja utbildnings- och utbildningsnivån i samhället**

Studieförbundet bidrar till att höja utbildningsnivån i samhället. Det gäller kanske främst generella kompetenser som ger människor ökad självkänsla och tro på att de kan lära nytt. Ibland hävdas att människor behöver bli ”utbildningsbara” innan de blir ”anställningsbara”. Här gör studieförbunden, och Studieförbundet, stora insatser.

Det är en stor utmaning för oss, liksom för studieförbunden som helhet, att nå personer med låg formell utbildning. Folkbildningsrådets undersökningar visar att cirkeldeltagare generellt har högre formell utbildningsnivå, jämfört med befolkningen som helhet.

I Studieförbundets avdelningar pågår verksamheter som direkt syftar till att nå och bjuda in personer som inte av egen kraft söker sig till oss. Långsiktig närvaro i socioekonomiskt utsatta områden, liksom samverkan med

nyckelpersoner och föreningar i förortererna, har visat sig vara framgångsfaktorer för att nå målgrupperna.

De fördelningspolitiska aspekterna betonas starkt i Studieförbundets strategiska mål. Detta har också givit resultat, med en allt större närvaro i storstädernas förorter och starkare fokus på att nå nya grupper ungdomar inom kulturverksamheten.

### **4. Bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet**

Kultur är ett av Studieförbundets fyra profilområden. Verksamheten inom kulturområdet är mycket omfattande. Antalet kulturprogram har minskat på senare år men år 2018 genomfördes nära 45 000 kulturprogram i form av föreläsningar, föreställningar och utställningar.

Samarbetet med arrangörsföreningar är omfattande. I Västra Götaland har vi med stöd av regionen i uppdrag att bygga upp lokala noder i samarbete med arrangörsföreningar för lokala scener och kulturarrangemang.

Under flera decennier har musikverksamheten varit omfattande. På senare år har den i viss mån ändrat karaktär, utifrån vår ambition att bredda musiken, genre- och deltagarmässigt. Alla avdelningar arbetar för ökad jämställdhet och inkludering i musiken. Ett nationellt hårdrocksläger med kvinnliga deltagare genomfördes för första gången 2018. Aktiva insatser för att rekrytera fler kvinnor som medarbetare inom musiken pågår och ger resultat.

Även om musiken fortfarande dominerar kulturverksamheten är det också viktigt att lyfta fram andra kulturformer – dans, teater, hantverk, spelkultur med mera.

Den omfattande kulturverksamheten är främst ett uttryck för människors stora kulturintresse. Att utveckla konstnärliga och kreativa talanger tillsammans med andra gör livet rikare. Att möta och locka fram människors intresse för att uppleva och utöva kultur är en av våra viktigaste uppgifter.



*”Det strategiska målet om demokrati handlar också om att stå upp för demokratiska värden och ge fler möjlighet till demokratiskt inflytande.”*

# Strategiska mål – och resultat

## Studiefrämjandets strategiska mål 2016-2021

Studiefrämjandets strategiska mål 2016-2021 är vägledande för hela organisationen. Målen antogs av förbundsstämman 2015. Här är en kort sammanfattning av de strategiska målen.

### Sju samhällsutmaningar

- **Behovet av bildning större än någonsin** – för att människor ska kunna reflektera, se sammanhang och agera.
- **Klimatet kräver omställning** – det behövs kunskap och mobilisering för ett långsiktigt hållbart samhälle.
- **För bättre folkhälsa** – aktiviteter och lärande i naturen förebygger ohälsa och inspirerar till goda levnadsvanor.
- **Kulturen behöver nå fler** – att uppleva och utöva kultur är inte en självklarhet för alla. Trösklarna till kulturens värld måste sänkas.
- **Motverka klyftor och spänningar** – klyftorna i samhället ökar och tar sig nya uttryck, vilket riskerar att skapa ojämlikhet och segregation. Alla ska ges lika möjligheter.
- **För mångfald och pluralism** – där olikheter kan samspela på en grund av gemensamma rättigheter och skyldigheter.
- **Starkt behov av fria aktörer för fri bildning** – en progressiv, oberoende folkbildning behövs för att stödja civilsamhället och utveckla demokratin.

### Fokusområden med inriktningsmål

- 1. Starkare demokrati.** Vi ska öka verksamheten med medlemsorganisationerna och civilsamhället. Vi stärker människors möjligheter att utöva inflytande i samhället och blir ett nav för sociala och kulturella rörelser i lokalsamhället.
- 2. Ökat miljöansvar.** Vi bidrar till kunskap, insikt och aktivitet i miljö- och klimatfrågor och möter människors intresse för natur, djur och odling.
- 3. Ökad mångfald.** Vi verkar för minskade klyftor och erbjuder mötesplatser där olikheter kan samspela. Vi ökar samarbetet med etniska föreningar.
- 4. Bättre folkhälsa.** Vi ska bidra till bättre folkhälsa och livskvalitet, genom folkbildning som kombinerar fysisk aktivitet och lärande.
- 5. Mer kultur till fler.** Vi ger ökade möjligheter för människor att uppleva och utöva kultur. Vi eftersträvar en mer jämställd och jämlik musikscen och erbjuder i hela landet verksamhet inom spelkultur och dans.

### Prioriterade målgrupper

- Medlems- och samlingsorganisationer
- Ungdomar
- Personer som invandrat
- Boende i socioekonomiskt utsatta områden
- Tillväxtområden
- Nya föreningar.

**Studiefrämjandets strategiska mål** antogs av förbundsstämman 2015. Målen gäller 2016-2021 och ligger till grund för verksamhetsplanering i samtliga avdelningar. De strategiska målen är väl förankrade i organisationen.

I denna årsredovisning görs en kortfattad lägesbild av verksamheten i relation till de fem strategiska målen. Mer detaljerade redovisningar, utifrån adekvata nyckeltal och analyser, görs i särskilda uppföljningar av Strategiska mål.

## 1. Starkare demokrati

Kunniga och engagerade medborgare är en central del av demokratin. Under 2018 genomfördes i Studiefrämjandet nästan 35 000 studiecirkel i de mest skriftande ämnen. Studiecirkeln arbetsformer, med ett fritt lärande byggt på deltagarnas aktiva inflytande, innebär i sig en demokratisk praktik.



Basen i vårt demokratiarbete är samarbetet med civilsamhället, genom våra 19 medlemsorganisationer och tusentals lokala föreningar, grupper och nätverk. Volymmässigt har andelen verksamhet med medlemsorganisationerna minskat under flera år och uppgår nu till 11 procent av studiecirkelverksamheten, mätt i studietimmar. Totalt sett genomförs dock hälften av verksamheten med lokala medlems- och samarbetsorganisationer.

Det strategiska målet om demokrati handlar också om att stå upp för demokratiska värden och ge fler möjlighet till demokratiskt inflytande. Under 2018 har vi deltagit i den nationella demokratisatsningen Vi måste prata. I många avdelningar hade samarbetet med etniska föreningar och med nyanlända fokus på demokratifrågor valåret 2018.

## 2. Ökat miljöansvar

Miljö- och hållbarhetsfrågor har sedan Studieförbundet bildades för 60 år sedan varit en del av vår profil.

De senaste åren har inneburit ett tydligare fokus på miljö- och hållbarhetsfrågor. Samtliga avdelningar bedriver verksamhet inom detta område. I vår deltagarundersökning uppger drygt 4 av 10 cirkeldeltagare att de genom cirkeln fått ökade eller fördjupade kunskaper om miljö- och klimatfrågor för ett mer ekologiskt hållbart samhälle. Detta gäller alltså oavsett ämne, vilket visar att frågor om klimat och ekologisk hållbarhet är aktuella i fler sammanhang än då dessa frågor utgör huvudämnet för cirkeln.

Riksförbundet arbetar på olika sätt för att stödja och initiera verksamhet utifrån målet om ett ökat miljöansvar. Tillsammans med tankesmedjan Global Utmaning lanserades 2018 antologin Mot en hållbar framtid. Till boken har en studiehandledning tagits fram.

Flera avdelningar har genomfört cirklar och föreläsningar med direkt anknytning till klimatfrågan, bland an-

nat utifrån Naturskyddsföreningens årsbok 2018. Vi ser ett ökande intresse för omställningsfrågor, i form av praktiska insatser för exempelvis ekologisk odling, klädbytar dagar, energifrågor och återvinning.

Verksamhet som kopplar samman studier om naturen och naturupplevelser är vanligt förekommande. Många avdelningar har ett omfattande samarbete med lokalföreningar inom Naturskyddsföreningen, Friluftsrådet och Sveriges 4H. Naturguidningar och exkursioner är mycket populära och lockar många deltagare.

## 3. Ökad mångfald

Detta mål innefattar både konkret folkbildningsverksamhet och tydliga ställningstaganden för ett mångkulturellt samhälle – mot rasism och främlingsfientlighet.

Verksamheten med invandrade är mycket omfattande. De flesta avdelningar samarbetar med etniska föreningar, och på många håll genomförs verksamhet med tydligt syfte på att välkomna och underlätta de nyanländas etablering i Sverige. De särskilda satsningarna Svenska från dag 1 och Vardagssvenska gör skillnad! Föräldramaterialet Älskade barn används sedan flera år tillbaka med framgång.

Många avdelningar har aktiv närvaro i förorter och socioekonomiskt utsatta områden. Det gäller exempelvis i Rinkeby i Stockholm, Gottsunda i Uppsala och Kloockaretorp i Norrköping. Här har Studieförbundet på senare år flyttat fram positionerna, med ett mer aktivt arbete för att stärka folkbildning och föreningsliv på dessa orter. Ofta sker detta i ett fruktbart samarbete med kommuner, stadsdelsförvaltningar, myndigheter, föreningsliv och inte minst aktiva boende i områdena.

Samtidigt är det fortfarande en utmaning att skapa mötesplatser ”där olikheter kan samspela”, som det uttrycks i Strategiska mål. Det finns dock flera goda exempel, som när Naturskyddsföreningen och Friluftsrådet ar-





rangerar aktiviteter i samverkan med Studieförbundet, där människor över kulturgränser förenas i lärande och upplevelser i naturen. Musikverksamheten är ett annat område där möten över gränserna äger rum.

#### 4. Bättre folkhälsa

Det är vår övertygelse att folkbildande aktiviteter i sig bidrar till bättre folkhälsa. Studiecirkeln är lärande i gemenskap, och det handlar ofta om att gå från passivitet till aktivitet, från ensamhet till gemenskap, vilket i allmänhet innebär att människor mår bättre.

I vår deltagarundersökning instämmer sju av tio deltagare till stor del eller helt och hållet i påståendet att "deltagandet har fått mig att må bättre och känna ökad trivsel". Deltagarundersökningen lyfte även fram andra aspekter som är relevanta ur ett folkhälsoperspektiv. Många uppger att de känner sig säkrare som person och att de har mött nya människor.

Den psykiska ohälsan växer i samhället, inte minst bland unga. Att bjuda in och ge plats för dessa ungdomar är en viktig uppgift. Vi gör detta i stor utsträckning, men förbättringspotential finns.

Det är svårt att påvisa direkta orsakssamband inom folkhälsoområdet, men det är inget orimligt antagande att folkbildande verksamhet, där deltagarna själva uppger att de mår bättre och känner sig säkrare som person, bidrar till minskad ohälsa.

Studieförbundet har varit föregångare när det gäller folkbildning utomhus. I deltagarundersökningen uppger åtta av tio deltagare att deras cirklar kombinerar lärande med fysiska aktiviteter.

Vi genomför en bred verksamhet med medlemsorganisationer inom natur-, djur- och friluftsområdet. Hundägarverksamheten är omfattande, med nästan 20 000 enskilda cirkeldeltagare 2018. I cirkelarna tillsammans med

Svenska Jägareförbundet deltog 4 000 personer. Mer än 2 000 kulturprogram genomfördes i samarbete med var och en av medlemsorganisationerna Sveriges 4H, Friluftsförbundet och Naturskyddsföreningen. Det handlar ofta om verksamhet där lärande, upplevelser och fysisk aktivitet i naturen förenas.

#### 5. Mer kultur till fler

Kultur är Studieförbundets största ämnesområde. Att utöva och uppleva kultur är något som lockar många människor. Samtliga avdelningar arbetar med spelkultur och dans, i enlighet med de strategiska målen. Flera avdelningar genomför verksamhet i samverkan med spelkulturföreningar som syftar till att engagera nya och fler deltagare. Prova-på-aktiviteter och introduktionsdagar förekommer ofta.

Danskarusellen och Livekarusellen ger nya grupper, främst unga, möjlighet att möta en publik – och publiken möjlighet att uppleva dans och musik.

Över hela landet, även på mindre orter, arbetar Studieförbundet för att sprida kulturen. Det sker bland annat genom samarbete med lokala arrangörsföreningar och amatörteaterföreningar.

Studieförbundets mångåriga arbete för en mer jämställd musikscen ger resultat. År 2018 genomfördes för första gången Sweden Rock kollo för unga kvinnor. Samtliga avdelningar verkar för en mer jämställd och inkluderande musikverksamhet.

Även på många andra områden gör Studieförbundet aktiva kulturinsatser. Avdelningen i Uppsala är sedan flera år tillbaka etablerad som en nyckelaktör i kommunens litteraturliv – med skrivarkurser, författaruppläsningar och workshops. Film, hantverk, design och gatukonst och många andra kulturyttringar är exempel på kulturens bredd och omfattning i Studieförbundet.





*“En ny nationell webbplats för hela Studieförbundet lanserades.”*



## Riksförbundets insatser

**Riksförbundet och dess förbundskansli** är främst inriktat på avdelningarnas behov. Arbetet innefattar både löpande uppgifter och strategiska utvecklingsinsatser. Bland de löpande uppgifterna kan nämnas:

- Intern fördelning av statsbidraget samt granskning av statsbidragsberättigad folkbildningsverksamhet.
- Arbete med förbundsstyrelse, stämma samt en rad centrala arbetsgrupper.
- Centrala kontakter med medlemsorganisationerna.
- Utveckling och uppföljning av policy- och styrdokument samt systematiskt kvalitetsarbete.
- Deltagarundersökningar, utredningar etc.
- HR-stöd till avdelningar och distrikt.
- Ansvar för personalutbildning och utbildning av förtroendevalda.
- Övergripande samordning av ledarutvecklingsprogrammet för utbildning av cirkelledare.
- Verksamhetsutveckling och samordning av nationella verksamhetsinsatser, till exempel Livekarusellen, Danskarusellen och Älskade barn.
- Strategiskt och operativt kommunikations- och marknadsföringsstöd, i form av mallar, original, bilder etc.
- Drift och utveckling av Studieförbundets hela IT-miljö med ett antal webbplatser och andra digitala kanaler.
- Drift av nationell Economicentral.
- Produktion av tidningen Cirkeln, fyra nummer per år.
- Tillhandahålla och administrera resurser för avdelningarnas arbete, till exempel inom digitalt lärande.
- Folkbildningspedagogisk utveckling och produktion av studiehandledningar/studiematerial.
- Kontakter med Folkbildningsrådet, Studieförbunden i samverkan samt andra myndighetskontakter.
- Omvärldsbevakning.

### Några exempel på särskilda insatser 2018:

- En ny nationell webbplats för hela Studieförbundet lanserades.
- Utveckling av interninformation, bland annat genom portalen Workplace som lanserades i början av 2019.
- Samordning och informationsinsatser med anledning av EU:s nya dataskyddsförordning GDPR.
- En ny organisation på förbundskansliet arbetades fram och infördes.
- Varumärkesundersökning genomfördes.
- Samordning av insatser inom Tusen Trädgårdar.
- Satsning på klimatfrågor, utifrån Agenda 2030, med medverkan i en antologi och olika offentliga arrangemang samt produktion av studiematerial.
- Samordning av och stöd till verksamhet med asylsökande, bland annat kopplat till Älskade barn, ett studiematerial för föräldrar i ett nytt land.
- Medverkan i den studieförbundsgemensamma satsningen Vi måste prata – om demokratifrågor.
- Central samordning av Livekarusellen och Danskarusellen samt kvalitetsscenen Nemis och samordning av insatser för att möjliggöra för musikgrupper i att delta på festivaler.
- Flera insatser för att bredda deltagande i musikverksamheten, bland annat genom Sweden Rock kollo, ett hårdrocksläger med unga kvinnor.
- Aktiviteter i samband med 100-årsfirandet av Svenska Brukshundklubben.
- Medverkan i utveckling av konceptet Allt vi inte pratar om, riktat till män, med bok och studiematerial.
- Medverkan och aktiviteter på mässor, bland annat Bok & Bibliotek i Göteborg.



*”Studiecirkeln är en fri form av lärande som utgår från gruppens gemensamma intresse.”*



## Verksamhetsutveckling i siffror

**Studieförbundet är ett av Sveriges** största studieförbund. Basen i organisationen är den verksamhet som bedrivs i våra avdelningar över hela landet. Vi stödjer och skapar förutsättningar för enskilda människor och för föreningar som vill bedriva folkbildningsverksamhet. Studieförbundets profilområden och nationellt fastslagna Strategiska mål, liksom statens syften med stödet till folkbildningen, ligger till grund för våra insatser.

I det här avsnittet redovisas samlad statistik om Studieförbundets folkbildningsverksamhet. Verksamheten i studiecirkel, annan folkbildningsverksamhet och kulturprogram i respektive avdelning redovisas på sidan 18-19. Verksamheten i samarbete med medlemsorganisationer redovisas på sidan 21.

### Studiecirkel

En studiecirkel är en liten grupp som möts för att lära och utvecklas. Studiecirkeln är en fri form av lärande som utgår från gruppens gemensamma intresse. Studiecirkel genomförs i ett stort antal ämnen. Deltagarna har stort inflytande över ämne och arbetsformer. Det finns dock fastslagna regler för studiecirkel. Exempelvis ska alla cirkel ha en ledare som är godkänd av Studieförbundet, deltagarna ska vara över 13 år och cirkeln ska ha en dokumenterad studieplan.

Totalt genomfördes i Studieförbundet 34 900 studiecirkel 2018, drygt 900 färre än 2017.<sup>1</sup> Begreppet studiecirkel används som mått för den totala cirkelverksamheten, där varje studietimme innebär att en cirkel pågår

45 minuter. Som framgår av tabellen på sidan 18 genomfördes 2 110 000 studietimmar år 2018, 10 000 fler än år 2017.

Minskningen av antalet studiecirkel och ökningen av antalet studietimmar innebär att varje cirkel pågår längre än tidigare. I genomsnitt pågick 2018 en studiecirkel i Studieförbundet 60 studietimmar, jämfört med 50 studietimmar i studieförbunden som helhet.

Som framgår av diagram 1 på sidan 15 har det inte skett några dramatiska förändringar på senare år vad gäller antalet studietimmar i cirkel. Inte heller när det gäller relationen mellan de olika studieförbunden har det i detta avseende skett några stora förändringar, vilket framgår av diagram 3. Studieförbundet är efter ABF det näst största studieförbundet, räknat på andelen studietimmar i cirkel.

### Kulturprogram

Kulturprogram är offentliga arrangemang i form av föreläsningar, utställningar och föreställningar. Ofta genomförs kulturprogram i samarbete med föreningar och grupper, men studieförbundet är alltid arrangör.

År 2018 genomfördes 44 600 kulturprogram i Studieförbundet, vilket är en minskning med 4 600 jämfört med året innan. Som framgår av diagram 2 är det fjärde året i rad som antalet kulturprogram i Studieförbundet sjunker. Minskningen kan ha flera orsaker. En kan vara tydligare gränsdragningar av vad som får rapporteras som kulturprogram. Det bör dock framhållas att kulturprogramsverksamheten fortsatt är mycket omfattande, både i

1. I verksamhetsberättelsens redovisningar av verksamhetsstatistik har korrigeringar gjorts för 2017 och 2018, med anledning av felaktigt rapporterad verksamhet från Studieförbundet Västmanland som underlag för statsbidrag. Korrigeringar av det totala antalet studiecirkel och kulturprogram och är dock inte gjorda i årsredovisningens förvaltningsberättelse (sidan 26), eftersom den slutfördes i ett tidigare skede.



Diagram 1: Verksamhet i studiecirklar i Studieförbundet, år 2009-2018, mätt i antal studietimmar.<sup>1</sup>

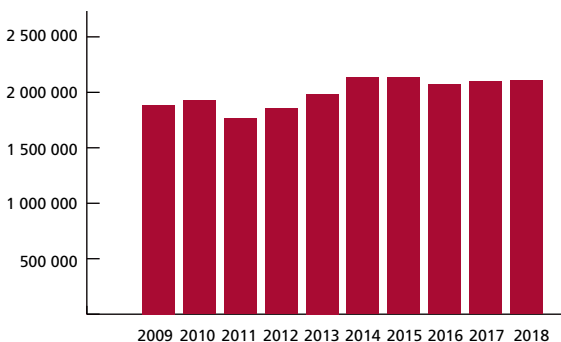


Diagram 2: Antal kulturprogram i Studieförbundet, år 2009-2018.<sup>1</sup>

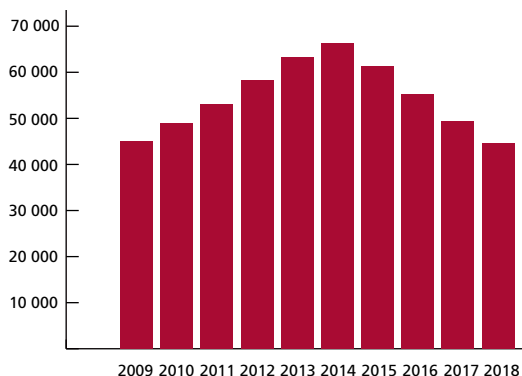


Diagram 3: Studieförbundens andel av det totala antalet studietimmar i studiecirkel 2018, samt förändring sedan 2017.

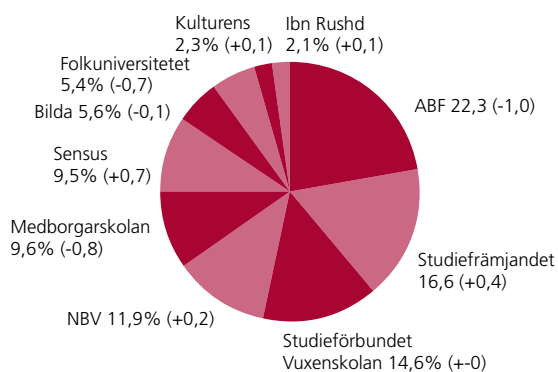
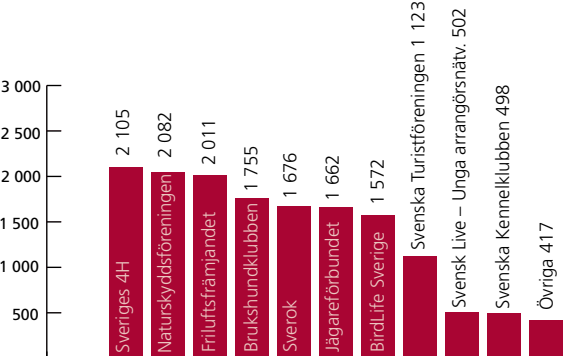


Diagram 4: Studieförbundets kulturprogram i samarbete med olika medlemsorganisationer. Antal arrangemang 2018.



Studieförbundet och bland studieförbunden totalt. Sammanlagt under 2018 arrangerade landets studieförbund nästan 380 000 kulturprogram, mer än 1 000 varje dag.

#### **Annor folkbildningsverksamhet**

Annor folkbildningsverksamhet är en friare form av folkbildning. Den kan liknas vid studiecirklar, men med vi-

dare regler för hur verksamheten kan bedrivas. Deltagarna kan vara under 13 år och grupperna större. År 2018 genomförde Studieförbundet 9 000 arrangemang inom annan folkbildningsverksamhet, en ökning med drygt 1 200 arrangemang jämfört med 2017. Det totala antalet studietimmar i annan folkbildningsverksamhet uppgick till 210 500, en ökning med 11 500 jämfört med 2017.





### **Deltagare i studiecirkel**

I studieförbunden används två olika deltagarbegrepp. En och samma person kan delta i flera studiecirkel samma år, vilket gör att man skiljer mellan det totala antalet "deltagare" och det som kallas för "unika deltagare", som är det totala antalet enskilda individer som under ett år deltar i minst en studiecirkel eller i annan folkbildningsverksamhet.

Som framgår av tabellen på sidan 19 deltog 89 200 enskilda individer i Studieförbundets studiecirkelverksamhet under 2018, vilket är 1 400 färre än 2017. I verksamhetsformen annan folkbildningsverksamhet deltog 56 000 personer, 6 200 fler än 2017. Det innebär att 1,7 procent av alla individer i Sverige över 13 år deltog i Studieförbundets gruppverksamhet under 2017. Andelen varierar kraftigt i Studieförbundets avdelningar, från 0,8 procent i avdelningarna i Stockholms län och Västra Skåne, till 3,9 procent av invånarna i avdelningen Lidköping-Skarabygden.

Jämfört med flera andra studieförbund har Studieförbundet ett relativt lågt antal unika deltagare i cirkelverksamheten, i förhållande till verksamhetens storlek.

Om man ser till det andra deltagarbegreppet uppgick det totala antalet deltagare i studiecirkelverksamheten 2018 till 200 000. Det innebär att varje unik deltagare i Studieförbundet i genomsnitt deltog i mer än två cirkel under året.

I annan folkbildningsverksamhet uppgick antalet deltagare till 99 500.

### **Kvinnor och män**

Totalt sett i de tio studieförbundens cirkelverksamhet är kvinnorna överrepresenterade, med 56 procent av alla deltagare år 2018. I Studieförbundet är könsfördelningen i cirkelverksamheten betydligt jämnare. År 2018 var 49 procent av deltagarna kvinnor och 51 procent män.

### **Verksamhet med personer med funktionsnedsättning**

Den rapporterade cirkelverksamheten med personer med funktionsnedsättning var volymmässigt blygsam, med 1 procent av samtliga studietimmar i cirkel, en minskning med 0,5 procentenheter från 2017. Sannolikt finns betydligt fler personer med funktionsnedsättning i verksamheten, men de rapporteras inte i denna kategori.

### **Verksamhet med personer som invandrat**

Folkbildningsrådet rapporterar numera andelen personer som deltagit i studiecirkel och är födda utomlands. För Studieförbundets del uppgick andelen utrikes födda cirkeldeltagare år 2018 till 17 procent. Totalt sett i studieförbunden var andelen 22 procent.

### **Ämnen i studiecirkel**

Studieförbundet redovisar inte cirkelverksamheten i ämneskategorier. Studiecirkelarna omfattar ett mycket stort antal ämnen och det är svårt att sammanfatta dessa i tydliga ämneskategorier. På basis av avdelningarnas rapporteringsuppgifter står det dock klart att verksamheten inom olika kulturämnen, särskilt musik, är mycket omfattande.

### **Verksamhet med medlemsorganisationer (MO)**

Som framgår av tabellen på sidan 21 genomfördes 2018 knappt 7 000 studiecirkel och drygt 15 300 kulturprogram i samarbete med medlemsorganisationerna.

Andelen cirkelverksamhet som genomförs i samarbete med MO har minskat under flera år. Ser man till det totala antalet studietimmar i cirkel genomfördes 10,8 procent i samarbete med MO, en minskning med 0,5 procentenheter sedan 2017. År 2012 var motsvarande andel 18 procent och år 2008 var andelen 29 procent.

Däremot samlade studiecirkelverksamheten i samarbete med en medlemsorganisation hela 37 procent av alla unika deltagare i studiecirkel. Det innebär att deltagarna





*”Genomgående visar svaren att deltagarna ser mycket positivt på studiecirkeln.”*



i ”MO-cirkelarna” i genomsnitt ägnar sig åt cirkelstudier kortare tid än andra deltagare.

I cirkelverksamheten står några medlemsorganisationer för merparten av samarbetet. Svenska Brukshundklubben svarade för 46 procent av allt MO-samarbete, mätt i studietimmar i cirkel. Cirkelverksamheten i samarbete med Brukshundklubbens samlade 19 500 unika deltagare. Sett till verksamhetens omfattning, har flera av medlemsorganisationerna ett mycket blygsamt samarbete med Studieförbundet.

Samarbetet med olika medlemsorganisationer vad gäller kulturprogram visas i diagrammet på sidan 15. Här framgår att Sveriges 4H, Naturskyddsföreningen och Fri-luftsfrämjandet är de tre MO som genomförde flest kulturprogram i samarbete med Studieförbundet.

#### **Verksamhet med lokala samarbetsorganisationer**

Studieförbundets folkbildning tillsammans med lokala samarbetsorganisationer är mycket omfattande. Denna verksamhet svarade för cirka 43 procent av den totala verksamheten inom cirkel, kulturprogram och annan folkbildningsverksamhet, en ökning med 3 procentenheter jämfört med 2017. Ofta är det fråga om samverkan

med lokalt baserade föreningar som inte tillhör någon riksorganisation.

#### **Verksamhet med internutbildade cirkelledare**

Ledarutvecklingsprogrammet för cirkelledare omfattar tre steg, om totalt 27 studietimmar. År 2018 genomfördes 39 procent av cirkelverksamheten, mätt i studietimmar, med cirkelledare som genomgått minst steg 1 i ledarutvecklingen (L1). Det är en minskning med 2 procentenheter jämfört med 2017.

#### **Verksamhet med asylsökande**

Verksamheten med asylsökande fortsatte under 2018. För dessa insatser fick studieförbunden särskilda medel från regeringen. Svenska från dag 1 handlar om att stärka de nyanländas kunskaper i svenska språket och om att främja deras deltagande i samhälls- och arbetsliv. Vardagssvenska är en studiecirkel om grunderna i svenska språket.

I Svenska från dag 1 deltog cirka 2 500 personer 2018. I Vardagssvenska deltog cirka 1 000 personer. Båda verksamheterna hade ett mindre antal deltagare jämfört med året innan, vilket i huvudsak kan förklaras med färre asylsökande till Sverige.

## Nöjda deltagare i studiecirkel

**Studieförbundets** cirkeldeltagare är nöjda. Det visar en undersökning där drygt 1 000 deltagare från hela landet har svarat på en webbenkät. Resultaten framgår av tabellerna på sidan 20.

På en skala från 1 till 5 ger 52 procent studiecirkeln/kursen omdömet 5 (mycket nöjd). 32 procent ger omdömet 4. Fler än hälften, 57 procent, är mycket nöjda med le-

daren och 32 procent av deltagarna är mycket nöjda med sin egen insats i cirkeln. Undersökningen bland cirkeldeltagare har genomförts varje år sedan 2012. Förändringarna mellan åren är dock ganska små och resultaten visar genomgående att deltagarna är nöjda med cirkeln.

Undersökningen innehöll även ett antal påståenden där deltagar-

na själva fick värdera vad studiecirkeln betydde för dem.

Genomgående visar svaren att deltagarna ser mycket positivt på sitt deltagande i studiecirkeln. Många anser att deltagandet gjort dem säkrare som person, att de engagerat sig i föreningar/nätverk och att de mött och diskuterat med personer med annan bakgrund och andra erfarenheter än dem själva.



*”Antalet unika cirkeldeltagare i Studieförbundet 2018 uppgick till drygt 89 000.”*

## Verksamhet i Studieförbundets avdelningar 2018

Avdelning	Studiecirklar				Annan folkbildningsverksamhet			
	Arr	Deltagare	Timmar	Timmar +/- jfr 2017	Arr	Deltagare	Timmar	Timmar +/- jfr 2017
Stockholms län	4 588	25 521	431 480	17 697	532	5 604	16 949	-1 808
Uppsala-regionen	1 240	8 622	81 633	2 872	505	5 524	11 252	466
Sörmland	3 385	16 609	139 492	-15 320	673	7 000	16 950	7 151
Östergötland	1 131	6 682	107 056	-15 086	233	3 594	4 734	-161
Småland-Gotland	1 359	10 793	67 075	-5 949	792	9 294	18 408	2 234
Skåne-Blekinge	4 266	24 240	209 015	-24 661	1 129	13 647	25 710	813
Västra Skåne	677	3 679	39 020	2 162	39	278	609	167
Halland	712	4 608	41 852	767	155	1 616	4 048	802
V. Götaland Sydväst <sup>1</sup>	2 222	11 690	141 007	-21 690	875	10 631	25 558	-7 474
Bohuslän Norra	954	5 199	62 132	20 263	131	1 710	2 103	697
Norra Älvsborg	1 495	8 112	61 649	5 056	216	2 673	6 023	1 759
Sjuhärad	602	3 419	45 166	4 134	103	891	3 940	-498
Lidköping-Skarabygden	501	2 958	42 773	4 030	171	1 436	3 089	26
Södra Skaraborg-Ulricehamn	523	3 175	21 965	-4 901	549	4 623	3 778	2 459
Norra Skaraborg	663	4 078	24 131	-1 538	296	2 538	10 512	-3 527
Örebro-Värmland	3 322	20 155	178 227	16 802	1 135	12 503	29 302	9 261
Västmanland <sup>2</sup>	1 388	7 733	41 191	-1 342	150	1 491	2 554	-225
Mitt	4 380	23 730	305 086	20 756	694	8 228	16 524	482
Västerbotten	1 182	6 288	51 132	4 450	466	4 329	4 648	597
Norrbottnen	406	2 683	18 450	878	203	1 923	3 778	-1 719
<b>Totalt</b>	<b>34 946</b>	<b>199 974</b>	<b>2 109 532</b>	<b>9 560</b>	<b>9 047</b>	<b>99 533</b>	<b>210 469</b>	<b>11 502</b>
<b>Tabellförklaring</b>	<b>1</b>	<b>2</b>	<b>3</b>	<b>4</b>	<b>1</b>	<b>2</b>	<b>3</b>	<b>4</b>

1. Studieförbundet Västra Götaland Sydväst är namnet på den nya avdelningen som består av de tidigare avdelningarna Studieförbundet Göteborgsregionen och Studieförbundet Sjuhärad. I denna redovisning redovisas dock verksamheten för Studieförbundet Sjuhärad under 2018 separat.

2. Jämförelser med 2017 vad avser Studieförbundet Västmanland och totalsummor bygger på korrigerad siffra jämfört med årsredovisningen 2017 på grund av felaktigt rapporterad verksamhet från Studieförbundet Västmanland som underlag för statsbidrag för 2017.



### Kulturprogram

### Unika deltagare Studiecirklar

### Unika deltagare Annand folkbildning

### Unika delt/inv

Avdelning	Kulturprogram		Unika deltagare Studiecirklar		Unika deltagare Annand folkbildning		Unika delt./ 1 000 inv	
	Arr	Arr +/- jfr 2017	Deltagare	Unika deltagare	Unika delt. +/- jfr 2017	Unika deltagare		Unika delt. +/- jfr 2017
Stockholms län	3 072	587	134 501	12 386	246	3 551	722	8
Uppsalaregionen	4 900	-446	145 710	4 420	91	3 462	169	25
Sörmland	1 864	-23	130 878	4 906	-292	3 567	747	34
Östergötland	1 369	-163	63 688	3 768	-91	1 299	34	13
Småland-Gotland	3 118	-225	109 717	6 958	-3	5 057	736	17
Skåne-Blekinge	3 396	-800	188 569	10 579	-74	6 962	355	16
Västra Skåne	389	-119	15 672	1 578	46	189	-106	8
Halland	1 309	23	81 225	2 485	-10	1 233	254	13
V. Götaland Sydväst	2 843	-49	227 916	5 175	-351	6 211	746	15
Bohuslän Norra	1 269	-776	44 661	2 194	322	1 224	767	30
Norra Älvsborg	1 313	307	73 400	2 803	4	1 522	43	33
Sjuhärad	892	-53	45 358	1 468	-177	651	-32	13
Lidköping- Skarabygden	988	-36	39 449	1 468	-69	916	85	39
Södra Skaraborg- Ulricehamn	2 004	-321	65 733	1 662	-275	1 630	1 165	33
Norra Skaraborg	2 586	-203	180 169	1 871	-93	1 693	-197	34
Örebro-Värmland	2 626	-1 158	143 407	8 058	170	6 525	353	29
Västmanland	869	-142	29 819	2 509	-241	919	180	15
Mitt	7 907	37	234 850	10 595	-451	5 518	2	20
Västerbotten	1 155	206	42 639	2 675	-19	2 612	283	23
Norrbottnen	776	-279	30 388	1 594	-111	1 255	-152	13
<b>Totalt</b>	<b>44 645</b>	<b>-4 633</b>	<b>2 027 749</b>	<b>89 152</b>	<b>-1 378</b>	<b>55 996</b>	<b>6 154</b>	<b>17</b>
<b>Tabellförklaring</b>	<b>1</b>	<b>4</b>	<b>2</b>	<b>5</b>	<b>4</b>	<b>5</b>	<b>4</b>	<b>6</b>

#### Tabellförklaring till tabeller på sidan 18 och 19

1. Antal arrangemang = Genomförda studiecirklar, arrangemang i annan folkbildningsverksamhet och kulturprogram.
2. Antal deltagare. Samma person kan ha deltagit i flera arrangemang under året.
3. Antal studietimmar. En studietimme motsvarar 45 minuter.
4. Ökning eller minskning jämfört med 2017.
5. Unika deltagare är antalet enskilda personer som under året deltagit i verksamheten. Totalt antal unika deltagare är summan av avdelningarnas unika deltagare. Denna total visar fler unika deltagare än den officiella statistiken över antalet unika

deltagare för hela Studieförbundet. Detta beror på att deltagare som är verksamma i flera avdelningar räknas som unika i varje avdelning. På förbunds nivå är dock deltagarna bara unika en gång per verksamhetsform. En individ som deltagit både i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet räknas som unik deltagare inom respektive verksamhetsform.

6. Unika deltagare i studiecirklar och annan folkbildningsverksamhet relaterat till antalet invånare över 13 år inom avdelningens geografiska område (antal unika deltagare per 1 000 invånare över 13 år).

För förklaring av de olika verksamhetsformerna, se sidan 14.





*”Åtta av tio instämmer i påståendet att deltagandet i studiecirkeln gjort dem säkrare som person.”*



## Undersökning bland Studieförbundet Studieförbundet cirkeldeltagare

Deltagares omdömen om cirkeln på en skala 1-5. Svar i procent. Resultat från föregående års mätningen inom parentes.

	Mycket missnöjd				Mycket nöjd
	1	2	3	4	5
<b>Hur nöjd är du med...</b>					
Studiecirkeln / kursen	2 (2)	3 (2)	12 (11)	32 (27)	52 (58)
Upplägg / studie- och arbetsplan	1 (1)	3 (2)	17 (15)	38 (33)	41 (49)
Ledaren	2 (1)	3 (2)	11 (10)	27 (23)	57 (64)
Din egen insats	0 (0)	3 (1)	19 (20)	46 (42)	32 (37)

### Om undersökningen

Undersökning genomfördes i början av 2019 med enkäter som skickats digitalt till ett slumpmässigt urval av studiecirkeldeltagare i Studieförbundet. Drygt 1 000 personer svarade på enkäten. Svarsfrekvensen var 21 procent. En fjärdedel av de svarande har deltagit i cirklar med deltagaravgift, övriga i så kallade fria cirklar eller kamratcirklar. 67 procent av de svarande var kvinnor.

Tabell 2: Deltagares omdömen om vad cirkeln har inneburit för dem. Svar i procent. Resultat från föregående års mätning inom parentes.

	Instämmer inte alls	Instämmer till viss del	Instämmer till stor del	Instämmer helt och hållet
Jag har fått ökade eller fördjupade kunskaper / erfarenheter	2 (2)	18 (19)	46 (46)	34 (33)
Diskussionerna / erfarenhetsutbytet gav mig ett mervärde	3 (2)	19 (19)	44 (44)	33 (35)
Deltagandet har inneburit att jag engagerat mig i föreningsliv / nätverk	22 (27)	35 (33)	23 (23)	19 (16)
Deltagandet har fått mig att må bättre och känna ökad trivsel	6 (6)	26 (25)	38 (40)	31 (29)
Deltagandet har inneburit ett lärande i kombination med fysisk aktivitet	22 (21)	28 (33)	28 (25)	23 (22)
Deltagandet har gjort att jag känner mig säkrare som person	15 (15)	41 (41)	27 (31)	17 (13)
Deltagandet har gjort att jag fått möjlighet att möta människor med annan bakgrund och andra erfarenheter	9 (9)	36 (39)	31 (28)	23 (24)
Deltagandet har gjort att jag fått ökade eller fördjupade kunskaper / erfarenheter om miljö- och klimatfrågor för ett ekologiskt hållbart samhälle	59 (62)	27 (24)	8 (8)	6 (6)





## Verksamhet med medlemsorganisationer 2018

Medlemsorganisation (MO)	Studiecirklar			Annann folkbildning			Kulturprogram	
	Arr	Timmar	Unika delt.	Arr	Timmar	Unika delt.	Arr	Deltagare*
Adoptionscentrum	1	9	16	2	15	14	10	216
BirdLife Sverige	96	3 287	718	88	4 036	457	1 573	36 926
Friluftsrämjandet	152	3 922	1 156	654	16 664	5 965	2 011	51 701
Fältbiologerna	2	66	6	8	119	20	36	1 099
Förbundet Skog och Ungdom	2	60	3	0	0	0	3	91
Jordbrukare-Ungdomens Förbund	1	28	4	1	2	7	2	60
Jordens vänner	2	45	10	2	4	22	24	621
Koloniträdgårdsförbundet	24	518	135	19	147	210	204	8 794
Naturskyddsföreningen	114	3 247	711	70	927	598	2 042	65 401
Riksförbundet Hem och Skola	0	0	0	0	0	0	0	0
Riksförbundet Sveriges 4H	69	3 390	223	570	13 487	3 263	2 105	69 414
Sportfiskarna	109	4 847	468	37	901	244	100	2 693
Svensk Live – Unga arrangörsnätverket	305	23 600	520	68	1 208	487	502	21 301
Svenska Brukshundklubben	4 187	104 034	19 526	1 045	19 704	5 849	1 755	28 834
Svenska Jägareförbundet	458	18 307	4 112	753	6 191	3 945	1 662	31 521
Svenska Kennelklubben	546	15 853	3 188	368	3 898	2 108	498	10 549
Svenska Turistföreningen	36	588	225	30	529	365	1 123	25 267
Sveriges Hundungdom	61	1 017	278	66	550	522	32	393
Sverok	804	42 180	1 564	469	13 670	1 547	1 676	98 453
Samverkan med flera medlemsorganisationer	14	1 849	37	0	0	0	6	200
<b>Summa 2018</b>	<b>6 983</b>	<b>226 847</b>	<b>32 900</b>	<b>4 250</b>	<b>82 052</b>	<b>25 623</b>	<b>15 364</b>	<b>453 534</b>
Summa 2017	7 373	244 008	34 651	3 600	84 854	23 516	17 220	480 695

\* Ej unika deltagare.

För förklaringar till tabellkolumnerna, se sidan 19.



# Organisation

## Medlemmar och medlemsorganisationer

### Distrikt samt avdelningar med distriktsfunktion

Vid utgången av 2018 hade Studieförbundet följande medlemmar, samtliga avdelningar med distriktsfunktion utom Studieförbundet i Väst.

- Studieförbundet Stockholms län
- Studieförbundet Uppsala-regionen
- Studieförbundet Sörmland
- Studieförbundet Östergötland
- Studieförbundet Småland-Gotland
- Studieförbundet Skåne-Blekinge
- Studieförbundet Väst (Distrikt)
- Studieförbundet Örebro-Värmland
- Studieförbundet Västmanland
- Studieförbundet Mitt
- Studieförbundet Västerbotten
- Studieförbundet Norrbotten

### Studieförbundets medlemsorganisationer

Vid utgången av 2018 hade Studieförbundet följande 19 stadgeenligt anslutna medlemsorganisationer:

- Adoptionscentrum
- BirdLife Sverige
- Friluftsförbundet
- Fältbiologerna
- Förbundet Skog och Ungdom
- Jordbrukare-Ungdomens Förbund
- Jordens Vänner
- Koloniträdgårdsförbundet
- Naturskyddsföreningen
- Riksförbundet Hem och Skola
- Riksförbundet Sveriges 4H
- Svensk Live – Unga arrangörsnätverket
- Svenska Brukshundklubben
- Svenska Jägareförbundet
- Svenska Kennelklubben
- Svenska Turistföreningen
- Sveriges Hundungdom
- Sveriges Sportfiske- och fiskevårdsförbund – Sportfiskarna
- Sverok

## Förbundsstyrelse

### Ledamöter från och med förbundsstämman 2017 med en mandatperiod om två år:

Tommy Winberg, Uppsala, förbundsordförande  
 Stina Lindblad, Älvkarleby, vice förbundsordförande  
 Zlatko Avdagić, Motala  
 Andreas Brodin, Lund  
 Inger Grape-Burns, Hägersten  
 Tore Hjorth, Haparanda  
 Kent-Ove Hvass, Vårsås  
 Bertil Jonsson, Lidköping  
 Linnéa Kant, Visby  
 Petra Malmgren, Linköping,  
 Ulrika Norell, Gävle

### Personalrepresentanter

Personalrepresentanter, anmälda av Unionen:  
 Jerker Allgulander, Bunkeflostrand, ordinarie  
 Hanna Lenholm, suppleant

### Förbundschef

Gustav Öhrn, Stockholm

### Förbundsstyrelsens sammanträden 2018

8-9 februari, 13 februari, 19-20 april, 22 maj (extra förbundsstyrelsemöte), 14 augusti (extra förbundsstyrelsemöte), 27-28 september, 22 oktober, 26 november (extra förbundsstyrelsemöte), 13-14 december.

## Revisorer

### Revisorer från och med förbundsstämman 2017

Jens Person, PwC Sverige, Stockholm, auktoriserad revisor, suppleant: Ulrika Granholm Dahl, PwC Sverige, Stockholm, godkänd revisor  
 Sven-Eric Svensson, Knivsta, förtroendevald  
 suppleant: Bengt Sundström, Söderhamn, förtroendevald



”Studieförbundet har  
19 medlemsorganisationer.”



## Valberedning

### Valberedning från och med förbundsstämman 2017

Lisbeth Lindskog, Bunkeflostrand (sammankallande)

Kenneth Svensson, Lidköping

Ragnar Bergstahl, Hägersten

Margareta Barath, Växjö

## Organisation

### Avdelningar och distrikt

Vid utgången av 2018 hade Studieförbundet 21 stadgeenligt godkända avdelningar, varav 11 stadgeenligt godkända avdelningar med distriktsfunktion, och därutöver 1 stadgeenligt godkänt distrikt.

### Förbundskansliet

Förbundschef Gustav Öhrn ansvarade inför förbundsstyrelsen för förbundskansliets verksamhet.

Vid utgången av 2018 var 36 personer anställda på förbundskansliet, på hel- eller deltid för att fullfölja förbundsstyrelsens intentioner. Därutöver anlätade förbundschefen dels ett antal avtalade uppdragstagare från avdelningar och distrikt för att verkställa planerade åtgärder, dels några tillfälliga konsulter för att täcka upp vakanser.

### Tillsvidareanställda och cirkelledare

2019-01-01 hade Studieförbundet totalt 576 personer anställda enligt kollektivavtal för tjänstemän. Detta motsvarade 493 heltidstjänster. 333 av de anställda var kvinnor, vilket utgör 67,5 procent. Medelåldern var 46,5 år.

Under 2018 engagerade Studieförbundets avdelningar cirka 15 000 ledare i bidragsberättigad verksamhet i studiecirkel och verksamhetsformen annan folkbildningsverksamhet.

### Fackliga organisationer med kollektivavtal

Kollektivavtal tecknas av vår arbetsgivarorganisation, Idea, med Unionen och gäller för tjänstemän.

Genom Studieförbunden i samverkan har Studieförbundet kollektivavtal med Lärarnas samverkansråd, Handelsanställdas förbund och Teaterförbundet för cirkelledare/lärare inom bidragsberättigad och annan verksamhet. För verksamhet på gymnasieskolor och fritidsgårdar tillämpar vi Skolväntet.

### Arbetsgivarorganisation

Studieförbundet är sedan 1997 med förbund, distrikt och avdelningar medlem i Ideella organisationers arbetsgivarförbund, Idea.

## Huvudmannaskap

Studieförbundet är huvudman för Valla folkhögskola, tillsammans med Riksförbundet Sveriges 4H.

## Ansvarigt utgivarskap

Studieförbundets tidning Cirkeln utkom med 4 nummer. Ansvarigt utgivare för 2018 har varit Gustav Öhrn, Stockholm, förbundschef (2018-01-01–2018-02-07), därefter tf Theo Hammar, Stockholm (2018-02-08–2018-12-31).

## Medlemskap

Under 2018 var Studieförbundet medlem/andelsägare i följande organisationer/föreningar:

- Ideella organisationers arbetsgivarförbund, Idea
- Studieförbunden i samverkan
- Folkkrörelsernas Arkivförbund
- Forum Syd
- Föreningen för folkbildningsforskning
- Föreningen Norden
- Amatörteaterns riksförbund, ATR
- Europäische Bildungs- und Begegnungszentren, EBZ
- Föreningen VoteliT
- Globalportalen
- Ideell Kulturallians, IKA
- KulturUngdom – nätverket 50/50
- Konstförbundet
- Sveriges Kommunikatörer
- Svenska Re
- Svenska riksorganisationen för distansutbildning, SVERD
- Riksorganisationen Hela Sverige ska leva
- Ideell Arena/KFO

## Representation enligt medlemskap och stadgar

- *Valla folkhögskola*. Bertil Jonsson, Lidköping, ordförande, Gustav Öhrn, Stockholm, ledamot, Kenth Ljungberg, Fjelkinge, suppleant, Zlatko Avdagić, suppleant. Revisor: Sven-Eric Svensson, Bålsta.
- *Studieförbunden i samverkan*. Styrelsen: Gustav Öhrn, Kvalitets- och etiksamrådsgrupp: Gustav Öhrn.
- *Folkbildningsrådet*. Rådgivande gruppen etik och gränsdragning: Gustav Öhrn.
- *Europäische Bildungs- und Begegnungszentren, EBZ*. Lars Häger, Uppsala.



# Röster från deltagarna

”Ni gör ett bra jobb!”

”Jag hade uppskattat mer personlig feedback av ledarna.”

”Känner mig stolt att leva i ett land vars regering satsar på folkbildning.”

*”Ni har riktigt bra kurser och ledare.”*

*”För ensamma ett bra sätt att bryta isolering och skapa kontakter. Jag söker en mer strukturerad, pedagogisk hjälp i mitt lärande.”*

”Mer tydligt kursupplägg i förhand hade hjälpt mig.”

”Förnya presentationsmaterialet och jobba mer med filmer.”

”Min erfarenhet av Studieförmedlingen är på det hela positiv. Tycker det är en fantastisk möjlighet att utveckla sig själv, prova nytt och träffa människor jag inte skulle träffa annars.”

*”Önskar att ni ville starta kurser i tyska, engelska, franska, ryska.”*

Citaten kommer från Studieförmedlingens enkätundersökning bland cirkeldeltagare.

Studieförbundet, Riksförbundet  
802003-2895

# Årsredovisning 2018

- Förvaltningsberättelse
- Resultaträkning
- Balansräkning
- Kassaflödesanalys
- Noter

# Förvaltningsberättelse

## Allmänt om verksamheten

Studieförbundet är ett studieförbund som bedriver idéburen folkbildningsverksamhet i hela landet, främst inom natur-, djur-, miljö- och kulturområdet. Vi är partipolitiskt, fackligt och religiöst obundna.

Studieförbundet är av Folkbildningsrådet godkänt som statsbidragsberättigat studieförbund.

Denna årsredovisning avser Studieförbundets riksförbund (organisationsnummer 802003-2895). Organisatoriskt är Studieförbundet uppbyggt med ett riksförbund som riksorganisation samt ett antal juridiskt självständiga distrikt och avdelningar för regional och lokal verksamhet.

Studieförbundets riksförbund har sitt säte i Stockholm.

Studieförbundet är en demokratisk organisation med 19 medlemsorganisationer. Förbundsstämma hålls vart annat år.

## Verksamhetens ändamål och inriktning

Studieförbundets ändamål enligt stadgarna § 1:

*Studieförbundet*

*– är ett studieförbund som med bred folkbildningsverksamhet möter människors behov av och intresse för lärande och gemenskap,*

*– verkar för att fler människor engagerar sig och tar aktiv del i samhällslivet – och bidrar därmed till demokratisk förnyelse och till en mer hållbar utveckling; ekologiskt, socialt och ekonomiskt,*

*– bidrar genom bildnings- och kulturverksamhet till att stärka medlemsorganisationerna.*

Huvuddelen av Studieförbundets verksamhet är att arrangera studiecirkel och kulturprogram. Till grund för insatserna ligger dels statens syften med stödet till folkbildningen, dels Studieförbundets strategiska mål 2016-2021, antagna av förbundsstämman 2015. Verksamheten styrs även av våra medlemsorganisationers behov samt av medborgarnas intresse för att delta i folkbildande verksamhet.

De avgörande insatserna för att uppfylla Studieförbundets ändamål sker i de juridiskt självständiga avdelningarna, som var och en avger sin egen verksamhetsberättelse och årsredovisning.

Under 2018 genomfördes totalt i Studieförbundet 34 950 studiecirkel och 44 650 kulturprogram. Antalet unika deltagare (enskilda personer) som deltog inom Studieförbundets studiecirkelverksamhet 2018 uppgick till 87 600, en minskning med 3 procent jämfört med 2017. Den totala verksamheten, mätt i studietimmar i studiecirkel var i det närmaste oförändrad, jämfört med 2017. Verksamhetssta-

tistik för studieförbund finns samlad på Statistiska centralbyråns webbplats (<https://www.h6.scb.se/stuv/>).

Riksförbundets insatser syftar främst till att stödja avdelningar och distrikt genom att driva övergripande utvecklingsprocesser inom våra profilområden (natur, djur, miljö och kultur). Riksförbundet samordnar och driver en rad samrådsgrupper inom olika ämnesområden med representanter för avdelningar och distrikt.

Riksförbundet ansvarar även för övergripande samarbete och verksamhetsutveckling tillsammans med medlemsorganisationerna, med grund i ingångna samarbetsavtal.

Riksförbundet har en samordnande roll, och i vissa avseenden ett operativt ansvar för utveckling och drift, inom exempelvis administration, ekonomihantering, IT och HR. Detta frigör resurser för avdelningarnas folkbildningsverksamhet, där förmågan att uppnå ändamålet med verksamheten slutgiltigt avgörs.

Särskilt fokus inom riksförbundet under 2018 har varit:

- Arbete med hållbarhetsfrågor, med tydligt fokus på de globala målen i Agenda 2030.
- Samordning av verksamhet med asylsökande, utifrån särskilda anslag som riksdagen anvisat.
- Breddning av och ökad jämställdhet inom kulturverksamheten.
- Satsningar på verksamhet i socioekonomiskt utsatta områden.
- Lansering och implementering av en ny gemensam nationell webbplats.
- Kvalitetsarbete enligt de nya rutinerna för intern granskning.

## Statens bidrag

Studieförbundets intäkter består i huvudsak av offentligt stöd. De bidrag som riksdagen anslår till folkbildningsverksamhet fördelas av Folkbildningsrådet. Folkbildningsrådet är en ideell förening, som i bidragsfördelningen agerar i myndighets ställe, med tre medlemmar:

- Studieförbunden i samverkan,
- Rörelsefolk högskolornas Intresseorganisation, RIO,
- Sveriges Kommuner och Landsting, SKL.

Studieförbunden i samverkan är de tio studieförbundens branschorganisation och utser, tillsammans med övriga medlemmar i Folkbildningsrådet, genom ombud Folkbildningsrådets styrelse.

För år 2018 anslög riksdagen 4 174 mkr (2017: 3 491 mkr) till folkbildningsverksamhet, varav Folkbildningsrådet fördelade 1 855 mkr (2017: 1 887 mkr) till folkhögskolorna och 2 283 mkr (2017: 1 759 mkr) till studieförbunden.

Från och med 2018 fördelar Folkbildningsrådet bidraget till studieförbunden enligt följande:



- Organisationsbidrag: 10 %
- Tillgänglighetsbidrag: 8 %
- Verksamhetsbidrag/studiecirkel: 62 %
- Verksamhetsbidrag/annan folkbildningsverksamhet: 5 %
- Verksamhetsbidrag/kulturprogram: 15 %

## Väsentliga händelser under året

- EU:s dataskyddsförordning GDPR (General Data Protection Regulation) trädde i kraft under året. Studieförbundet har utvecklat interna riktlinjer och rutiner kopplade till GDPR. En integritetspolicy och en informationssäkerhetspolicy har antagits och IT-policyn har uppdaterats.
- Förbundskansliet har omorganiserats. Förutom ledningsfunktion har fyra enheter inrättats: Information och kommunikation, HR och lön, utveckling, samt administration. Organisationsförändringen har medfört insatser för implementering och för bemanning av den nya organisationen.
- Från och med 2018 sammanslogs tre avdelningar i Skåne och Blekinge samt distriktet till en avdelning med distriktsfunktion. Frågan om organisationen för Studieförbundets avdelningar och distrikt i Väst har utretts av förbundsstyrelsen.
- Den nya webbplatsen [www.studieforamjandet.se](http://www.studieforamjandet.se) lanserades. På webbplatsen samverkar samtliga Studieförbundets avdelningar över hela landet.
- En granskning av verksamheten inom Studieförbundet Västmanland inleddes 2018. Efter intern granskning, följt av extern oberoende granskning, framkom oegentligheter avseende felaktigt inrapporterad verksamhet som grund för statsbidrag under åren 2015-2018. Riksförbundet klarlägger nu (mars 2019) de fullständiga ekonomiska och juridiska konsekvenserna av det inträffade, vilka kommer att redovisas. Volymmässigt omfattar verksamheten i Studieförbundet Västmanland cirka 2 procent av Studieförbundets totala verksamhet, mätt i antal studietimmar i studiecirkel.

## Medarbetare

Studieförbundet är medlem i Idea, Ideella organisationers arbetsgivareförbund. Genom Idea har Studieförbundet tecknat kollektivavtal med Unionen.

Årliga medarbetarundersökningar genomförs. Riksförbundet har särskilda resurser för stöd till avdelningarnas arbete med HR. Riksförbundet ansvarar även för det interna personalutvecklingsprogrammet i sex steg som erbjuds samtliga medarbetare i organisationen.

## Kvalitetsarbete

Studieförbundet erhåller betydande offentliga medel, vilket innebär ett stort ansvar och ställer höga krav på ett etiskt förhållningssätt, särskilt vad gäller rapportering av statsbidragsberättigad folkbildningsverksamhet.

Villkor för statens stöd regleras i förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen. Folkbildningsrådet anger villkor och fördelningskriterier för statsbidraget. Till stöd för en korrekt tillämpning av statsbidragsreglerna finns nationella styrdokument, både antagna av studieförbunden gemensamt genom branschorganisationen Studieförbunden i samverkan och mer specifikt av Studieförbundet.

Som ett led i den kontinuerliga utvecklingen tog Studieförbundet 2017 en ny ansats i arbetet med kvalitet. Under 2018 har det mer riskbaserade internkontrollarbetet utvecklats ytterligare. Tidigare fokus på dokumentation har kompletterats med fördjupad analys av ekonomihantering och kvalitativt verksamhetsutövande. Därutöver ingår asylverksamheten i den ordinarie granskningen.

Utöver den ordinarie granskningen genomfördes några fördjupade granskningar. Ett par av dessa initierades av Folkbildningsrådet, medan någon genomfördes som ett resultat av den ordinarie granskningen.

Kvalitet- och etikfrågor diskuteras kontinuerligt i organisationen, och erfarenhetsutbyte mellan avdelningar sker primärt i Studieförbundets nationella Etikgrupp, men också vid nätverksträffar.

I början av året lanserades en allomfattande processbeskrivning av organisationens gemensamma arbetssätt inom kärnverksamheten: främja studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet; främja kulturprogram; samt stärka föreningslivet. Detta har underlättat för medarbetare att arbeta mer effektivt och likartat över landet, vilket bidrar till en ökad kvalitet i folkbildningsverksamheten.

Kvalitetsarbetet innefattar även årliga mätningar bland Studieförbundets deltagare i studiecirkel, bland annat vad gäller omdömen om ledaren och upplägget på cirkeln. Även mätningar av avdelningarnas uppfattning av riksförbundets insatser genomförs årligen.

## Hållbarhetsupplysningar

Förutom vad som tidigare anförts vad gäller medarbetare och kvalitetsarbete kan tilläggas att Studieförbundet har antagit en nationell hållbarhetspolicy som omfattar hållbarhetens ekologiska, ekonomiska och sociala dimensioner. Policyn anger inom området ekologisk hållbarhet exempelvis att miljöhänsyn ska vägas in i alla beslut som fattas, att vi i första hand ska välja godkänt miljömärkta varor och miljöcertifierade leverantörer.

Att på ett mer systematiskt sätt ange mätbara mål för hållbarhetsarbetet och följa upp i vilken utsträckning målen uppfylls, är en uppgift där det finns mer att göra. Det gäller samtliga hållbarhetsaspekter, men särskilt vad gäller åtgärder som konkret syftar till minskad miljöbelastning.

## Förvaltade stiftelser

Riksförbundet förvaltar inga stiftelser.

## Finansiella instrument

Studiefrämjandets förbundsstyrelse har antagit en placementspolicy med mål och riktlinjer för kapitalförvaltningen. Målet med kapitalförvaltningen är att förbundet genom placeringar i linje med förbundets stadgar ska främja en hållbar utveckling och att inom den ramen erhålla en så god kombination av låg risk och hög avkastning.

Mer specifikt anger policyn att Studiefrämjandet endast ska investera i värdepapper utgivna av företag eller motsvarande som bedriver sin verksamhet på ett etiskt riktigt sätt. Förbundet får inte heller placera i företag som kränker mänskliga rättigheter, som tillverkar eller säljer vapen eller som säljer pornografi. Vidare ska företag som i sin verksamhetsbeskrivning anger att de till noterbar del (minst 10 procent av omsättningen) tillverkar eller säljer alkohol eller tobak undvikas. Placeringar i företag inom branscher vars verksamhet uppenbart strider mot förbundets övriga policy ska undvikas.

Gällande riskspridning, anger policyn att minst 50 procent av tillgångarna ska hållas som likvida medel och minst 20 procent ska placeras i räntebärande papper.

## Framtida utveckling

Studiefrämjandets folkbildningsverksamhet uppskattas av deltagarna enligt de årliga mätningar som genomförs. Studiefrämjandets verksamhet utvecklas positivt, med goda omdömen från både deltagare och de föreningar vi samarbetar med. Med många lokala medlems- och samarbetsorganisationer har vi haft ett mångårigt samarbete, vilket både ger stabilitet och skapar förutsättningar för utveckling. En viss volymmässig minskning, mätt i antal studietimmar, noteras för 2018.

Studiefrämjandets oberoende, utan partipolitiska och religiösa kopplingar, är en viktig framgångsfaktor som ger stor möjlighet att kontinuerligt etablera nya partnerskap – och därmed även fortsättningsvis bidra till att uppfylla såväl statens syften med stödet till folkbildningen som de ändamål med verksamheten som stadgarna föreskriver.

Det finns ett brett stöd i Sveriges riksdag för att ge statsbidrag till studieförbunden. Stödet manifesterades i 2014 års folkbildningsproposition, där höga förväntningar uttrycks på studieförbunden. Under 2018 beslutade riksdagen om en avsevärd ökning av folkbildningsanslaget. Ökningen tillföll folkhögskolorna och för studieförbunden minskade an-

slaget med 32 miljoner kronor. Även om Folkbildningsrådet i sitt budgetunderlag 2020-2022 äskar en höjning av det generella folkbildningsanslaget är det inte troligt att studieförbunden i närtid kommer att erhålla motsvarande anslagsökning som på senare år tillfallit folkhögskolorna.

Statistik tyder på att kommunala och regionala bidrag till studieförbunden inte är på väg att öka. En tydlig trend visar att de antingen minskar eller omformas från generella folkbildningsanslag till projektmedel eller ersättningar för partnerskap.

För att långsiktigt säkra Studiefrämjandets finansiering tillsatte förbundsstyrelsen under slutet av 2017 ett utskott för att utreda situationen närmare och arbeta fram förslag på hur kapitaltillgången kan säkras. Utskottet har arbetat med frågan under 2018 och resultatet beräknas kunna presenteras på förbundsstämman 2019.

Sammanfattningsvis finns ett stort förtroende för och höga förväntningar på studieförbundens roll i samhället. Inte minst de senaste årens arbete med nyanlända har visat folkbildningens möjligheter och styrka när det gäller att snabbt och flexibelt möta nya samhällsutmaningar. Några garantier för fortsatt offentligt stöd finns dock inte.

Sett i ett längre perspektiv har Studiefrämjandet under de senaste decennierna växt från ett av de mindre till det näst största studieförbundet. Framtiden bedöms i dagsläget som stabil för Studiefrämjandet.

## Resultat och ställning

Årets verksamhetsresultat uppgick till 5.185 tkr, vilket i huvudsak överensstämmer med budget. Det ordinarie statsbidraget till Studiefrämjandet minskade något, jämfört med 2017. Samtidigt ökade det särskilda statsanslaget för verksamhet med asylsökande, genom att två nya bidragstyper inrättades (Uppsökande och motiverande insatser för utrikesfödda kvinnor samt Föräldrars deltagande i barns lärande). Sammantaget resulterade detta i något högre verksamhetsintäkter för 2018, jämfört med året innan.

Förmedlade bidrag och verksamhetsstöd till Studiefrämjandets avdelningar har ökat något jämfört med 2017. Ökningen är kopplad till det ökade bidraget för verksamhet med asylsökande.

Externa kostnader samt personalkostnader ligger på samma nivå som 2017.

Studieförbundet, riksförbundet  
 Organisationsnummer 802003-2895  
 (Samtliga belopp anges i 1 000-tal kronor)

## Flerårsöversikt

	2018	2017	2016	2015	2014
Verksamhetens intäkter	266 533	263 386	260 410	241 857	232 813
Resultat efter fin. poster	-5 129	-2 141	-2 749	-5 812	-4 174
Balansomslutning	33 260	38 107	41 984	58 304	50 787
Antal anställda	38	39	35	33	27
Soliditet %	71	75	67	53	72

## Eget kapital 2018

	Garantifond	Ändamålsbestämda medel	Balanserat eget kapital	Totalt eget kapital
Ingående balans 2018-01-01	4 500	21 137	3 093	28 730
Ändamålsbestämt av styrelsen				
Utnyttjade ändamålsbestämde medel		-3 000	3 000	0
Årets resultat			-5 129	-5 129
Utgående balans 2018-12-31	4 500	18 137	964	23 601
<b>Ändamålsbestämde medel</b>	<b>2018-12-31</b>	<b>2017-12-31</b>		
Utvecklingsfond	11 305	14 305		
Avdelningsutveckling	1 381	1 381		
Särskild utvecklingsinsats	2 800	2 800		
Resursmedel	2 651	2 651		
	18 137	21 137		



# Resultaträkning 2018

Studieförbundet, riksförbundet  
Organisationsnummer 802003-2895  
(Samtliga belopp anges i 1 000-tal kronor)

<b>Resultaträkning</b>	<b>Not</b>	<b>2018-01-01 2018-12-31</b>	<b>2017-01-01 2017-12-31</b>
<b>Verksamhetens intäkter</b>	1		
Statsbidrag	2	265 901	262 834
Övriga verksamhetsintäkter	3	632	552
<b>Summa verksamhetens intäkter</b>		<b>266 533</b>	<b>263 386</b>
<b>Verksamhetens kostnader</b>			
Förmedlade bidrag och verksamhetsstöd	4	-208 360	-202 334
Verksamhetskostnader	5, 6	-31 216	-30 728
Övriga externa kostnader	7	-5 182	-5 388
Personalkostnader	8	-26 960	-26 999
Avskrivningar av materiella och imateriella tillgångar		0	-136
<b>Summa verksamhetens kostnader</b>		<b>-271 718</b>	<b>-265 585</b>
<b>Verksamhetens resultat</b>		<b>-5 185</b>	<b>-2 199</b>
<b>Resultat från finansiella investeringar</b>			
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter	9	56	58
<b>Summa resultat från finansiella poster</b>		<b>56</b>	<b>58</b>
<b>Årets resultat</b>		<b>-5 129</b>	<b>-2 141</b>
Fördelning av årets resultat			
Utnyttjande av ändamålsbestämda medel	10	3 000	2 000
<b>Kvarstående belopp för året</b>		<b>-2 129</b>	<b>-141</b>

# Balansräkning 2018

Studiefrämjandet, riksförbundet  
Organisationsnummer 802003-2895  
(Samtliga belopp anges i 1 000-tal kronor)

Balansräkning	Not	2018-12-31	2017-12-31
<b>TILLGÅNGAR</b>			
<b>Anläggningstillgångar</b>			
<i>Immateriella anläggningstillgångar</i>			
Programvara	11	0	0
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>			
Inventarier	12	0	0
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>			
Långfristiga värdepappersinnehav	13	1 405	1 405
Långfristiga fordringar	14	2 594	2 844
<b>Summa anläggningstillgångar</b>		<b>3 999</b>	<b>4 249</b>
<b>Omsättningstillgångar</b>			
Varulager mm handelsvaror		833	841
<i>Kortfristiga fordringar</i>			
Kundfordringar		203	24
Övriga fordringar	15	0	4 773
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	16	2 660	2 159
Kassa och bank		25 565	26 061
<b>Summa omsättningstillgångar</b>		<b>29 261</b>	<b>33 858</b>
<b>SUMMA TILLGÅNGAR</b>		<b>33 260</b>	<b>38 107</b>
<b>EGET KAPITAL OCH SKULDER</b>			
<b>Eget kapital</b>			
Garantifond		4 500	4 500
Ändamålsbestämda medel		18 137	21 137
Balanserat eget kapital		964	3 093
<b>Summa eget kapital</b>		<b>23 601</b>	<b>28 730</b>
<b>Kortfristiga skulder</b>			
Leverantörsskulder		3 658	3 443
Skatteskulder		85	96
Övriga kortfristiga skulder	17	1 280	3 062
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	18	4 636	2 776
<b>Summa kortfristiga skulder</b>		<b>9 659</b>	<b>9 377</b>
<b>SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER</b>		<b>33 260</b>	<b>38 107</b>

# Kassaflödesanalys

Studiefrämjandet, riksförbundet.  
Organisationsnummer 802003-2895  
(Samtliga belopp anges i 1000-tal kronor)

<b>Kassaflödesanalys</b>	<b>2018</b>	<b>2017</b>
<b>Den löpande verksamheten</b>		
Verksamhetsresultat	-5 185	-2 199
Avskrivningar	0	136
Erhållen ränta	56	58
Ej kassaflödespåverkande intäkt	0	-911
Ökning / minskning varulager	8	-132
Ökning / minskning kundfordringar	-179	-20
Ökning / minskning övriga kortfristiga fordringar	4 272	-2 055
Ökning / minskning leverantörsskulder	215	311
Ökning / minskning övriga kortfristiga skulder	67	-1 137
<b>Kassaflöde från den löpande verksamheten</b>	<b>-746</b>	<b>-5 949</b>
<b>Finansieringsverksamheten</b>		
Ökning av långfristiga fordringar	0	-2 344
Amortering långfristiga fordringar	250	0
Avskrivning långfristiga fordringar	0	0
<b>Kassaflöde från finansieringsverksamheten</b>	<b>250</b>	<b>-2 344</b>
Årets kassaflöde	-496	-8 293
Likvida medel vid årets början	26 061	34 354
<b>Likvida medel vid årets slut</b>	<b>25 565</b>	<b>26 061</b>



# Noter

Studiefremjandet, riksförbundet.  
Organisationsnummer 802003-2895  
(Samtliga belopp anges i 1000-tal kronor)

## Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper

Studiefremjandet, riksförbundets årsredovisning har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och BFNAR 2012:1 (K3). Tillämpade principer är oförändrade jämfört med föregående år.

## Resultaträkningen

### Bidragsintäkter

Erhållna bidrag värderas till det verkliga värde av den tillgång som förbundet fått eller kommer att få. Intäkter värderas, om inget annat anges, till verkliga värdet av det som erhållits eller kommer att erhållas. Statsbidragen intäktsredovisas i de perioder när bidragen utbetalas till förbundet. Statsbidragen utbetalas till lokalavdelningarna samma år som bidraget erhålls från Folkbildningsrådet. Om bidragen är till för att täcka specifika kostnader, sker intäktsredovisningen på sådant sätt att intäkterna ställs mot de kostnader som bidragen är avsedda att täcka. Periodisering av intäkter och kostnader har skett enligt god redovisningssed.

### Övriga verksamhetsintäkter

Övriga verksamhetsintäkter intäktsförs i den period då tjänsten utförs.

### Leasing

Alla förbundets leasingavtal redovisas som operationella. Förbundet har endast lokalhyra som operationell leasing. Lokalhyran kostnadsförs linjärt över leasingperioden.

### Ersättningar till anställda

#### Kortfristiga ersättningar

Kortfristiga ersättningar till anställda, exempelvis löner, semesterersättningar och bonus, är ersättningar till anställda som förfaller inom 12 månader från balansdagen det år som den anställde tjänat in ersättningen. Kortfristiga ersättningar värderas till det odiskonterade beloppet som förbundet förväntas betala till följd av den outnyttjade rättigheten.

#### Ersättningar efter avslutad anställning

Pensionsförpliktelserna klassificeras som avgiftsbestämda planer. Avgifterna för avgiftsbestämda planer redovisas som kostnad. Obetalda avgifter redovisas som skuld.

#### Avgiftsbestämda pensionsplaner

Förbundet betalar fastställda avgifter till andra juridiska personer avseende flera statliga planer och försäkringar för enskilda anställda. Förbundet har inga legala eller in-

formella förpliktelser att betala ytterligare avgifter utöver betalningar av den fastställda avgiften som redovisas som en kostnad i den period där den relevanta tjänsten utförs.

## Balansräkningen

Tillgångar, avsättningar och skulder har värderats till anskaffningsvärde om ingen annat anges.

### Immateriella tillgångar

De immateriella tillgångarna utgörs av förvärvade utgifter för programvara. De redovisas till anskaffningsvärde minskat med ackumulerade avskrivningar och nedskrivningar. Avskrivning sker linjärt över tillgångens nyttjandeperiod. I detta fall 5 år.

### Borttagande från balansräkningen

Immateriell anläggningstillgång tas bort från balansräkningen vid utrangering eller avyttring eller när inte framtida ekonomiska fördelar väntas från användning, utrangering eller avyttring av tillgången. När immateriella anläggningstillgångar avyttras bestäms realisationsresultatet som skillnaden mellan försäljningspriset och tillgångens redovisade värde och redovisas i resultaträkningen i någon av posterna Övriga rörelseintäkter eller Övriga rörelsekostnader. Avskrivningen för immateriella anläggningstillgångar uppgår till 5 år.

### Materiella anläggningstillgångar

Anläggningstillgångar värderas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar. Avskrivningar görs enligt en systematisk plan över tillgångarnas förväntade nyttjandeperiod, 5 år.

### Borttagande från balansräkningen

Materiella anläggningstillgångar eller komponenter tas bort från balansräkningen vid utrangering eller avyttring eller när inte framtida ekonomiska fördelar väntas från användning, utrangering eller avyttring av tillgången eller komponenten.

När materiella anläggningstillgångar avyttras bestäms realisationsresultatet som skillnaden mellan försäljningspriset och tillgångens redovisade värde och redovisas i resultaträkningen i någon av posterna Övriga rörelseintäkter eller Övriga rörelsekostnader. Avskrivningen för materiella anläggningstillgångar uppgår till 3-5 år.

### Varulager

Varulager värderas till det lägsta av anskaffningsvärde och nettoförsäljningsvärde på balansdagen.

### Långfristiga värdepappersinnehav

Långfristiga värdepappersinnehav redovisas till anskaffningsvärde minskat med eventuell nedskrivning. I de fall marknadsvärdet understiger bokfört värde görs nedskrivning till det lägre värdet.

### Redovisning och borttagande från balansräkningen

En finansiell tillgång eller finansiell skuld tas upp i balansräkningen när företaget blir part i instrumentets avtalsmässiga villkor. En finansiell tillgång tas bort från balansräkningen när den avtalsenliga rätten till kassaflödet från tillgången har upphört eller reglerats. Detsamma gäller när de risker och fördelar som är förknippade med innehavet i allt väsentligt överförs till annan part och föreningen inte längre har kontroll över den finansiella tillgången. En finansiell skuld tas bort från balansräkningen när den avtalade förpliktelsen fullgjorts eller upphört.

### Kundfordringar

Kundfordringar och övriga fordringar som utgör omsättningstillgångar värderas individuellt till det belopp som beräknas inflyta.

### Likvida medel

Likvida medel består av kassamedel och disponibla tillgodohavanden hos banker och andra kreditinstitut och andra kortfristiga, likvida placeringar som lätt kan omvandlas till känt belopp och som är utsatta för obetydlig risk för värdefluktuationer. Sådana placeringar har en löptid på maximalt tre månader.

### Värdering av finansiella skulder

Kortfristiga skulder redovisas till anskaffningsvärde.

### Ändamålsbestämda medel

I posten Ändamålsbestämda medel i eget kapital redovisas ännu inte förbrukade bidrag och andra ändamålsbestämda medel.

### Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen upprättas enligt indirekt metod och visar föreningens in- och utbetalningar uppdelade på löpande verksamheten, investeringsverksamheten eller finansieringsverksamheten. Det redovisade kassaflödet omfattar endast transaktioner som medfört in- eller utbetalningar. Som likvida medel klassificeras förutom kassamedel, disponibla tillgodohavanden hos banker och andra kreditinstitut, samt kortfristiga likvida placeringar som är noterade på en marknadsplats.

	2018-01-01 2018-12-31	2017-01-01 2017-12-31
<b>Not 2 Statsbidrag</b>		
Ordinarie statsbidrag från Folkbildningsrådet	243 384	248 213
Asylbidrag från Folkbildningsrådet	22 407	13 360
Tidigare asylbidrag från Folkbildningsrådet	0	911
Extra statsbidrag från Folkbildningsrådet fr 2017	110	350
Summa	265 901	262 834
<b>Not 3 Övriga verksamhetsintäkter</b>		
Återförda utvecklingsmedel från lokalavdelningar	0	38
Övriga intäkter	632	514
Summa	632	552
<b>Not 4 Förmedlade bidrag och verksamhetsstöd</b>		
Statsbidrag till lokalavdelningar	-186 790	-188 973
Statsbidrag till lokalavdelningars asylverksamhet	-21 469	-12 987
Övriga bidrag till lokalavdelningar	-101	-374
Summa	-208 360	-202 334

<b>Noter</b>	<b>2018-01-01 2018-12-31</b>	<b>2017-01-01 2017-12-31</b>
<b>Not 5 Verksamhetskostnader</b>		
IT-kostnader	-12 495	-16 093
Resor, kost och logi	-2 370	-3 957
Marknadsföring	-372	-732
Köpta tjänster*	-12 579	-4 914
Övriga verksamhetskostnader**	-3 400	-5 032
<b>Summa</b>	<b>-31 216</b>	<b>-30 728</b>
*I beloppet ingår bland annat uppdragstagare inom Studieförbundet samt inhyrda konsulter för att täcka upp ett antal vakanta tjänster på riksförbundet, vilket skedde i större utsträckning under 2018 jämfört med föregående år.		
** i beloppet ingår bland annat STIM, IDEA, Gustavavgift och Sami-Bonus.		
<b>Not 6 Ersättning till revisor</b>		
Revisionsuppdrag Grant Thornton	0	-106
Revisionsuppdrag PWC	-297	-125
Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdrag	0	0
<b>Summa</b>	<b>-297</b>	<b>-231</b>
<b>Not 7 Leasing</b>		
Lokalhyra	-2 854	-2 768
<b>Summa</b>	<b>-2 854</b>	<b>-2 768</b>
Kostnaderna förfaller enligt följande:		
Inom 1 år	2 444	2 544
1-5 år	3 666	6 360
<i>Avtalet om lokalhyra sträcker sig till 2020 och är därefter möjligt att förlänga tre år i taget.</i>		
<b>Not 8 Personalkostnader</b>		
Medelantalet anställda (tillsvidare- och visstidsanställda)		
Kvinnor	24	27
Män	14	12
<b>Totalt medelantalet anställda</b>	<b>38</b>	<b>39</b>
<i>Könsfördelning i styrelsen</i>		
Antal på balansdagen		
ordinarie ledamöter i styrelsen		
Kvinnor	6	6
Män	6	6
<b>Totalt antal ordinarie ledamöter i styrelsen</b>	<b>12</b>	<b>12</b>
<i>Löner och andra ersättningar</i>		
Ledamöter i styrelse och ledande befattning	-1 126	-1 339
Anställda	-16 607	-15 852
<b>Summa</b>	<b>-17 733</b>	<b>-17 191</b>

<b>Noter</b>	<b>2018-01-01 2018-12-31</b>	<b>2017-01-01 2017-12-31</b>
<i>Arbetsmarknadsbidrag</i>		
Under året erhållet arbetsmarknadsbidrag	232	45
<i>Sociala kostnader och pensionskostnader</i>		
Pensionskostnader exklusive särskild löneskatt	-1 742	-2 031
Andra sociala avgifter enligt lag och avtal	-5 588	-6 186
Summa	-7 330	-8 217
Varav pensionskostnader och löneväxling avseende styrelse och ledande befattning	136	226
<b>Not 9 Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter</b>		
Räntor	56	58
Summa	56	58
<b>Not 10 Utnyttjade/reservering av ändamålsbestämning av medel</b>		
Nyttjande av medel från utvecklingsfonden	3 000	2 000
Summa	3 000	2 000
<b>Not 11 Programvara</b>		
<i>Programvara</i>		
Ingående anskaffningsvärde	478	478
Utgående ackumulerade anskaffningsvärde	478	478
Ingående avskrivningar	-478	-383
Årets avskrivningar	0	-95
Utgående ackumulerade avskrivning	-478	-478
Utgående restvärde enligt plan	0	0
<b>Not 12 Inventarier</b>		
Ingående anskaffningsvärde	2 273	2 273
Årets inköp	0	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärde	2 273	2 273
Ingående avskrivningar	-2 273	-2 233
Årets avskrivningar	0	-40
Utgående ackumulerade avskrivning	-2 273	-2 273
Utgående restvärde enligt plan	0	0
<b>Not 13 Långfristiga värdepappersinnehav</b>		
Ingående bokfört värde	1 405	1 405
Årets försäljning	0	0
Årets nedskrivningar	0	0
Utgående bokfört värde	1 405	1 405



<b>Noter</b>	<b>2018-01-01 2018-12-31</b>	<b>2017-01-01 2017-12-31</b>
Företag och antal fondandelar Aktiefond	1 405	1 405
Bokfört värde	1 405	1 405
Marknadsvärde	3 125	3 544
<b>Not 14 Långfristiga fordringar</b>		
Ingående bokfört värde	2 844	500
Tillkommande långsiktiga fordringar på lokalavd.	0	2 344
Amorteringar	-250	0
Utgående bokfört värde	2 594	2 844
<b>Not 15 Övriga fordringar</b>		
Kortfristiga fordringar på lokalavdelningar	0	1 929
Övriga kortfristiga fordringar	0	2 844
Summa	0	4 773
<b>Not 16 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter</b>		
Förutbetalda hyror	659	656
Övriga förutbetalda kostnader	2 001	1 503
Summa förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	2 660	2 159
<b>Not 17 Övriga kortfristiga skulder</b>		
Kortfristiga skulder till lokalavdelningar	454	1 929
Övriga kortfristiga skulder	826	1 133
Summa	1 280	3 062
<b>Not 18 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter</b>		
Semesterlöner inklusive sociala avgifter	1 630	1 592
Övriga upplupna kostnader	3 006	1 184
Summa upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	4 636	2 776
<b>Not 19 Ställda säkerheter och eventualförpliktelser</b>		
Ställda säkerheter	inga	inga
Eventualförpliktelser	inga	inga

Studieförbundet, riksförbundet.  
Organisationsnummer 802003-2895

Stockholm 2019-04-14

Tommy Winberg  
*Förbundsordförande*

Stina Lindblad  
*Vice förbundsordförande*

Zlatko Avdagić  
*Ledamot*

Inger Grape-Burns  
*Ledamot*

Linnéa Kant  
*Ledamot*

Petra Malmgren  
*Ledamot*

Ulrika Norell  
*Ledamot*

Andreas Brodin  
*Ledamot*

Bertil Jonsson  
*Ledamot*

Kent-Ove Hvass  
*Ledamot*

Tore Hjort  
*Ledamot*

Gustav Öhrn  
*Förbundschef*

Vår revisionsberättelse har avlämnats 10/5 2019

Jens Persson  
*Auktoriserad revisor*

Sven-Eric Svensson  
*Förtroendevald revisor*

# Revisionsberättelse

**Till förbundsstämman i Studieförbundet,  
riksförbundet, org.nr 802003-2895**

## Rapport om årsredovisningen

### Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Studieförbundet, Riksförbundet för år 2018.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av föreningens finansiella ställning per den 31 december 2018 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att förbundsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

### Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Revisorernas ansvar enligt denna sed beskrivs närmare i avsnitten Den auktoriserade revisorns ansvar samt Den förtroendevalde revisorns ansvar.

Vi är oberoende i förhållande till föreningen enligt god revisorssed i Sverige. Jag som auktoriserad revisor har fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

### Annan information än årsredovisningen

Det är styrelsen som har ansvaret för den andra informationen. Den andra informationen består av dokumentet

”Verksamhetsberättelse med årsredovisning 2018” (men innefattar inte årsredovisningen och vår revisionsberättelse avseende denna).

Vårt uttalande avseende årsredovisningen omfattar inte denna information och vi gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med vår revision av årsredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

### Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen för bedömningen av föreningens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen avser att likvidera föreningen, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

## Den auktoriserade revisorns ansvar

Jag har att utföra revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Mitt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- Identifierar och bedömer jag riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för mina uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar jag mig en förståelse av den del av föreningens interna kontroll som har betydelse för min revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala mig om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar jag lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar jag en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Jag drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns nå-

gon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om föreningens förmåga att fortsätta verksamheten. Om jag drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste jag i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Mina slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en förening inte längre kan fortsätta verksamheten.

- utvärderar jag den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Jag måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Jag måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland eventuella betydande brister i den interna kontrollen som jag identifierat.

## Den förtroendevalda revisorns ansvar

Jag har att utföra en revision enligt revisionslagen och därmed enligt god revisionssed i Sverige. Mitt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och om årsredovisningen ger en rättvisande bild av föreningens resultat och ställning.

## Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

### Uttalande

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens förvaltning för Studieförbundet, Riksförbundet för år 2018.

Vi tillstyrker att förbundsstämman beviljar styrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.



### **Grund för uttalande**

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorernas ansvar. Vi är oberoende i förhållande till föreningen enligt god revisorssed i Sverige. Jag som auktoriserad revisor har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

### **Styrelsens ansvar**

Det är styrelsen som har ansvaret för förvaltningen.

### **Revisorernas ansvar**

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot i något väsentligt avseende företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till

någon försummelse som kan föranleda ersättningskyldighet mot föreningen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningskyldighet mot föreningen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder den auktoriserade revisorn professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på den auktoriserade revisorns professionella bedömning och övriga valda revisors bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för föreningens situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet.

Stockholm 10/5 2019

Jens Persson  
Auktoriserad revisor  
PwC

Sven-Eric Svensson  
Förtroendevald revisor

**Producerad av Studieförbundet**, riksförbundet, Box 38184, 100 64 Stockholm. Besöksadress: Långholmsgatan 28. Tel: 08 545 707 00. E-post: info@studieforamjandet.se.  
**Redigering och grafisk form** Thomas Östlund Produktion. **Tryck** Hofors Digitaltryck. **Bilder** Sid 3 fr v: Mostphotos, Studieförbundet, Callum Cockburn. Sid 4-5 fr v: Studieförbundet, Photoboyko, Per Sandberg, Tyler Olson, Karin Grein. Sid 6-7 fr v: Elliot Elliot, Ulrik Alm, Maria G Nilsson (trummor). Sid 8-9 fr v: Studieförbundet, Mostphotos, Åsa Wrenfelt, Studieförbundet. Sid 10-11: Studieförbundet. Sid 12-13: Jonas Koofod, Marija Radovic, Studieförbundet. Sid 14-15 fr v: Studieförbundet, Studieförbundet, Vashundara Srinivas, Thinkstock. Sid 16-17 fr v: Maria G Nilsson, Pixabay, Burt von Bolton, Ulrik Alm. Sid 18-19 fr v: Sandra Norin, Anna-Lena Hellman, Yvonne Andersson. Sid 20-21 fr v: Tyler Olson, Cirkeln, Thinkstock, Pixabay. Sid 22-23 fr v: Cirkeln, Mostphotos, Mostphotos, Mostphotos. Sid 24: Studieförbundet. **Stockholm, maj 2019**



*Studieförbundet ska vara en frigörande kraft  
för människors möjligheter – i ett samhälle med  
respekt för naturens och kulturens mångfald.*

Studieförbundets vision